

חוברת הדרכה להורים

לילדי שילוב

כתיבה ועריכה: ערן קליין, אסף משולם,

ויקה אלקין, יעל גולן וגאולה ציטרינוביץ'

החוברת נכתבה על ידי צוות מבית הספר לעבודה סוציאלית ורווחה חברתית באוניברסיטה העברית

בירושלים, בשיתוף עם האגף לחינוך מיוחד במשרד החינוך.

דצמבר 2005

תוכן עניינים

1. רקע

- 1.1. בשביל מה צריך שילוב?
- 1.2. מהי ועדת שילוב בית-ספרית?
- 1.3. האם ילדי זקוק לתכנית שילוב? מפגש ראשון עם בית הספר
  - 1.3.1. אבחון קשיים ומצוקות
  - 1.3.2. פעולה בית-ספרית קודם לפני הוועדת שילוב

2. פרטים כלליים

- 2.1. ועדת שילוב בית ספרית
- 2.2. מי הילדים שוועדת שילוב מוסמכת לדון בעניינם?
- 2.3. מי יכול ורשאי להפנות את ילדכם לוועדת שילוב בית ספרית?
- 2.4. הרכב ועדת השילוב הבית ספרית
- 2.5. לוח זמנים לעבודת הוועדה

3. לקראת הוועדה

- 3.1. הזמנה לדיון בוועדת שילוב בית-ספרית
- 3.2. האם נדרשים מסמכים לוועדת השילוב?
- 3.3. מהי חוות דעת חינוכית.
- 3.4. אבחונים

4. הדיון בוועדה

- 4.1. פתיחת הדיון
- 4.2. הצגת עמדתכם
- 4.3. סיכום הדיון והחלטות
  - 4.3.1. ילדכם זכאי לסיוע מתוקף של השילוב
  - 4.3.2. ילדכם אינו זכאי לסיוע מתוקף של השילוב
- 4.4. קבלת עותק של החלטות הוועדה ונימוקיה
- 4.5. ערעור על החלטת הוועדה
- 4.6. חשיבות תיעוד התהליך

5. לאחר הוועדה - מה כולל הסיוע

- 5.1. רקע כללי
- 5.2. תוכנית חינוכית יחידנית (תח"י)
- 5.3. סוגי תמיכה אפשריים
  - 5.3.1. תמיכה מסוג הוראה ולימוד
  - 5.3.2. תמיכה מסוג התאמות
  - 5.3.3. שילוב של תמיכה מסוג הוראה ולימוד ותמיכה מסוג התאמה
  - 5.3.4. תמיכה מסוג סיוע (סייעת)
- 5.4. מעקב ודיווח אחר תכנית השילוב

6. טפסים ונספחים

7. מיצוי זכויות

הורים יקרים שלום,

חוברת זו נועדה לסייע לכם בתהליך מורכב אותו אתם חווים בימים אלה; הפניית ילדכם לוועדת השילוב או ברור הצורך בהפניה שכזו. שיחות ומפגשי הכנה שקיימנו לקראת כתיבת החוברת, העלו כי רבים מההורים מגיעים לוועדות השילוב הבית-ספריות מבלי שקיבלו מידע מתאים על תפקידן, הרכבן וסמכותן, ומבלי שנערכו לדיון בצורה מספקת. מצאנו, כי מידע מוקדם ומקיף על התהליך, עשוי להפיג פחדים וחששות ולאפשר לכם להיערך בצורה הולמת לדיון משמעותי זה.

כהורים, אנו שואפים שבית-הספר וצוותו ישכילו לראות את ילדינו, יהיו ערים למצוקותיהם ויתמכו בהם במידה ויקלעו לקשייהם לימודיים, חברתיים ורגשיים. ועדת השילוב היא אחד הכלים באמצעותם מנסה בית הספר להכיר טוב יותר ילדים הזקוקים לתמיכה ייחודית, ולהחליט על דרכים מתאימות לסייע להם. חוברת זו, נועדה להציג בפניכם את ההליך הפורמאלי בפניו אתם ניצבים ולסייע בידכם להיערך לו באופן שיבטיח כי יתנהל לשביעות רצונכם ולקידום טובתם של ילדיכם. בעמודים הבאים נציג בפניכם את ועדת השילוב, תפקידיה, סמכויותיה והרכבה, כמו גם את זכויותיכם וזכויות ילדיכם. החוברת תספק לכם מידע שיקל עליכם במעט בתהליך ההתמודדות המורכב אותו אתם חווים ויאפשר לכם למלא תפקיד משמעותי יותר בקבלת החלטות הנוגעות לעתיד ילדיכם. אנו תקווה שהמידע המצורף יסייע להבטיח כי ילדכם יזכה לתשומת הלב הראויה, ולתמיכה הנחוצה להגשמת הפוטנציאל הטמון בו

בברכה,

פרוייקט ועדות שילוב

ביה"ס לעבודה סוציאלית ורווחה חברתית האוניברסיטה העברית, ירושלים.

1. רקע

1.1 בשביל מה צריך שילוב?

מהי התשובה הטובה ביותר עבור ילדינו אם הם בעלי צרכים מיוחדים¹ המקשים עליהם להסתגל ללימודים ולשהות בבית-הספר? גישת השילוב גורסת, כי על החברה לעשות מאמץ משמעותי ומתמשך במטרה לאפשר לבעלי לקויות ולמי שנקלעו לקושי או מצוקה, הזדמנות לתנאי חיים טובים לפחות כמו אלו להם זכאי כל אדם אחר. בעבר, נטו אנשי חינוך וטיפול להפנות ילדים מתקשים ו/או בעלי צרכים מיוחדים למסגרות נפרדות ולהעניק להם טיפול ותמיכה ייחודיים בבתי ספר לחינוך מיוחד. הגישה הרווחת כיום שונה וגורסת כי ברבים מהמקרים, המקום הטוב ביותר עבור ילדינו - אף אם הם בעלי צרכים מיוחדים - הוא בית-הספר הרגיל, ובתנאי ששהותם בו תלווה בסיוע ותמיכה מקצועיים החל מן ההיבט הלימודי וכלה במימד הרגשי וההתנהגותי. ההערכה היא כי השילוב בבית הספר הרגיל, יקל על ילדנו להתערות בחברה ובקהילה היום ובעתיד. פרק השילוב אשר נחקק בשנת 2002 כתיקון ותוספת לחוק החינוך המיוחד, בא לעגן תפיסה זו ברמה הפורמאלית ולהסדיר את זכותם וזכאותם של ילדים בעלי צרכים מיוחדים לקבל סיוע, בהתאם לצרכיהם, בין כותלי בית הספר הרגיל.

1.2 מהי ועדת השילוב הבית ספרית?

ועדת השילוב הבית ספרית - ובשמה הרשמי 'ועדת השילוב המוסדית' - היא ועדה מקצועית הפועלת מתוקף חוק חינוך המיוחד התשמ"ח - 1988, תיקון מס' 7 (2002) והיא הגורם המוסמך לקבוע את

---

¹ המושג 'צרכים מיוחדים' מוגדר בחוק חינוך מיוחד, התשמ"ח - 1988. על פי ההגדרה ילד בעל צרכים מיוחדים הוא 'אדם בגיל שלוש עד עשרים ואחת, שמחמת התפתחות לקויה של כשרו הגופני, השכלי, הנפשי או ההתנהגותי, מוגבלת יכולתו להתנהגות מסתגלת והוא נזקק לחינוך מיוחד.

'חינוך מיוחד' מוגדר בחוק חינוך מיוחד כ'הוראה, לימוד וטיפול שיטתיים הניתנים לילד בעל צרכים מיוחדים, לרבות טיפולי פיזיותרפיה, ריפוי בדיבור, ריפוי בעיסוק וטיפולים בתחומי מקצועות נוספים שייקבעו ולרבות שירותים נלווים, הכל לפי צרכיו של הילד בעל הצרכים המיוחדים'. מטרת החינוך המיוחד מתוארת אף היא בחוק והיא: לקדם ולפתח את כישוריו ויכולתו של הילד בעל הצרכים המיוחדים, לתקן ולשפר את תפקודו הגופני, השכלי, הנפשי וההתנהגותי, להקנות לו ידע, מיומנות והרגלים, ולסגל לו התנהגות מקובלת בחברה, במטרה להקל על שילובו בה ובמעגל העבודה.

זכאותם של ילדים לתמיכה וסיוע מוגברים הניתנים במסגרת תוכנית השילוב כתוספת לתוכנית הלימודים הרגילה. החל משנת הלימודים תשס"ד, פועלת ועדת השילוב במסגרת בית הספר בו לומד ילדכם ובראשה ניצב/ת מנהל/ת המוסד החינוכי. ההחלטה לקיים את ועדות השילוב במסגרת בית הספר, נועדה להביא לכך שהחלטות הנוגעות לילדיכם יתקבלו על ידי אנשי צוות חינוכי ומקצועי המכירים אותם (ברובם) באופן אישי, ואמונים על חינוכם וקידומם. אנשים אלה הם שיכריעו - בהתייעצות עמכם - על סוג ואופי התמיכה הייחודית שתוענק לילדכם.

1.3 האם ילדי זקוק לתוכנית שילוב? מפגש ראשון עם בית הספר

החלק הראשון של החוברת עוסק בתהליכים שראוי כי יתרחשו קודם להחלטה להפנות את ילדכם לוועדת השילוב, שכן, בחלק מן המקרים די בתשומת לב נוספת ובפעולה בית-ספרית והורית משולבת כדי להתגבר על קשייו ומצוקותיו של ילדכם. ילדים, בדומה למבוגרים, עשויים להיקלע למצוקה זמנית ולהתגבר עליה בכוחות עצמם, או בסיועכם ובסיוע הצוות החינוכי והמקצועי של בית הספר. לעתים, אין די בכך וראוי לפנות לוועדות השילוב במטרה לאפשר יצירת מערכת תומכת רחבה יותר, אולם החלטה שכזו, ראוי שתתקבל לאחר שנעשו פעולות התערבות חינוכיות ורגשיות קודמות, ולא כצעד ראשון בהתמודדות עם קשייו של ילדכם. בשורות הבאות נעמוד על צעדים אפשריים, אשר יסייעו לכם לוודא כי כוונת בית הספר (או כוונתכם) להפנות את ילדכם לוועדת השילוב סבירה.

1.3.1 אבחון קשיים ומצוקות

כהקדמה לדברים נאמר, כי ניתן לערוך הבחנה ראשונית ולא מחייבת בין שתי קבוצות ילדים הזכאים להיכלל בתוכנית השילוב. קבוצה אחת עליה נמנים ילדים וילדות אשר להם לקות, או קושי ידוע ומאובחן, וקבוצה שנייה עליה נמנים ילדים וילדות שזו הפעם הראשונה שהם והוריהם מתמודדים באופן פורמאלי עם שאלת קיומה של לקות או קושי משמעותי. התמודדות שאינה פשוטה ברמה רגשית ומעשית כאחד².

² כאשר מדובר על קושי ידוע או מאובחן, מצויים לרוב בידי ההורים מסמכים המעידים על כך, כאבחון מקצועי או רפואי. במקרים אלה ערים מרבית ההורים לקשיים עמם מתמודדים הילדים, בין אם מדובר בבעיה רפואית, רגשית, פיזית או התפתחותית. ניתן להעריך לפיכך שלא יופתעו מהחלטה להפנות את ילדם לוועדת השילוב. יתכן אף כי יזמו פניה מקדימה לבית הספר לשם קידום והאצת המהלך בכדי להבטיח כי הילד יזכה לתמיכה הנחוצה לו, שאפשרות העמדתה מותנית, כאמור, בהחלטת הוועדה. במקרה של קושי לא ידוע, קרי לקות או מצוקה שלא אותרו קודם לכן, או שנחשפו סימניה הראשונים,

זיהוי ואבחון קשיים לימודיים, רגשיים וחברתיים של תלמיד בבית הספר אינו עניין פשוט או קל לביצוע. התהליך מתחיל על פי רוב בכיתת הלימוד. מחנכת/הכיתה מזהה קשיים לימודיים, רגשיים או חברתיים. קשיים אלה יכולים לבוא לידי ביטוי בפערים בולטים בהישגים לימודיים, בקושי לעמוד בדרישות הידע המקובלות בקבוצת הגיל, קשיים בריכוז, אי-שקט מתמשך, קושי בפיתוח קשרים חברתיים וכיו"ב. במידה וזוהה קושי מתמשך, סביר שמחנכי הכיתה ישוחחו עם ילדכם ועמכם, ינסו לעמוד על סיבותיו ויבקשו לדעת כיצד ניתן לסייע. במידה ולא יחול שינוי לטובה בהישגיו או בהתנהגותו של ילדכם תוך פרק זמן סביר, ומצוקתו תיוותר בעינה, על המורה לעלות את הנושא בישיבת צוות ו/או בפני היועצ/ת או הפסיכולוג החינוכי הפועלים בבית הספר ולהתייעץ עמם בדבר הדרך הנכונה ביותר לסייע לילדכם. במידה ומחנכי הכיתה פנו אליכם מיוזמתם, או אתם פניתם אליהם, בררו עמם עד כמה הם מכירים את ילדיכם, את קשייהם ואת נקודות החוזק שלהם. יתירה מכך, במידה ואתם חשים במצוקה של ילדכם או שנודע לכם על קיומה מהצוות החינוכי, אתם יכולים לבקש פגישה עם היועצ/ת החינוכי/ת ו/או הפסיכולוג/ית של ביה"ס בנוסף לפגישות עם מחנכת/הכיתה.

1.3.2. פעולה בית-ספרית קודם לפניה לוועדת שילוב

לבית הספר כלים שונים באמצעותם הוא יכול לסייע לילדים קודם להפנייתם לוועדת השילוב, אם בשינוי או התאמה בתכנית הלימודים, אם בהפניית תשומת הלב של צוות המורים ואם בליווי של היועצ/ת החינוכי/ת או פסיכולוג/ית בית הספר. פעולות רבות יכולות וראוי שיעשו בתיאום עמכם ההורים ועם ילדכם, בין כתלי ביה"ס ומחוצה לו. משרד החינוך מנחה את מחנכי הכיתה ומנהלי בתי הספר לשתף אתכם ההורים בקשיים לימודיים ובבעיות תפקודיות של ילדכם, ולפעול יחד עמכם למציאת דרכי פעולה מתאימות לקידומם. שיתוף ההורים והתלמידים – מדגיש משרד החינוך - יעשה באופן רציף ולאורך שנת הלימודים. לכן, היו מעורבים בנעשה בבית-הספר, התייעצו עם כל אחד או אחת מצוות בית הספר הרלוונטי לחיי ילדיכם, יהיו אלה המחנכת/ת, המורים המקצועיים, היועצ/ת או המנהל/ת. זכרו כי גם לבנכם או בתכם זכות לשמוע ולהשמיע את דבריהם ולהיות שותפים לתהליך.

אולם לא נעשו מהלכים לאיתורה 'הפורמאלי', עשוי התהליך להתברר כמורכב יותר ברמה הרגשית והמעשית, לילד ולבני משפחתו כאחד.

ועדת שילוב

2. פרטים כלליים

2.1. ועדת שילוב בית ספרית

ועדת השילוב היא הוועדה המחליטה על מתן זכאות לילדכם לתוספת תמיכה חינוכית ומקצועית מתוקף חוק החינוך המיוחד, במסגרת בית הספר בו הוא לומד. חשוב להבהיר כי הוועדה אינה קובעת את היקף התמיכה המדויק או את תוכנה. אלו יקבעו בשלב מאוחר יותר על ידי צוות חינוכי-מקצועי בבית הספר בשים לב לצרכי הילד/ה ולמגבלות תקציב וכוח אדם במסגרתם פועל בית הספר.

2.2. מי הם הילדים שוועדת שילוב מוסמכת לדון בעניינם

הפניית ילדים מאובחנים וילדים שאינם מאובחנים: היות וועדת השילוב פועלת מתוקף חוק החינוך המיוחד, ומאחר ובית הספר אינו יכול להקצות את משאבי החינוך המיוחד למי שאינם מוכרים כבעלי זכאות מתאימה, אין ועדת השילוב מוסמכת לדון בצרכיהם של כל ילדי בית הספר, אלא רק במי שעומדים בקריטריונים מוגדרים שנקבעו בחוק החינוך המיוחד ובהנחיות גורמי המקצוע והטיפול במשרד החינוך. רשימת הלקויות ואפיוני הקושי שמי שלוקה בהן ניתן להביא את עניינו לפני ועדת השילוב פורסמה על ידי משרד החינוך בחוזר מנכ"ל מיוחד מחודש מאי 2005 ומופיעה בנספח מס' 2 לחוברת זו.

עם זאת, מאחר וברבים מבתי הספר מאותרים ילדים בעלי קשיים משמעותיים שלא אובחנו בעבר כבעלי לקות, הוסמך צוות ביה"ס להפנות לוועדות השילוב גם ילדים שאין בעניינם מסמכים ואבחונים מתאימים ובתנאי שקיימת סבירות גבוהה לקיום לקות. שילדים אלה מצויים בעיצומו של תהליך אבחון או ההערכה, או שיופנו לביצועם תוך פרק זמן סביר ממועד הדיון בוועדה.

• חוזר המנכ"ל מגדיר מקרים נוספים בהם ניתן לדון בענייניו של תלמיד בוועדת השילוב בהם: א.

תלמיד שהופנה על ידי ועדת חריגים של המנהל הפדגוגי. ב. תלמיד שהועבר לחינוך רגיל ממסגרת החינוך המיוחד, על סמך החלטת הצוות המקצועי באותו מוסד. ג. תלמיד שוועדת השמה או ערר

החליטה שילמד במסגרת חינוכית רגילה, עם הוראות בדבר שילובו (**ועדת השמה** היא ועדה מקצועית המחליטה על סוג המסגרת החינוכית בה ישובץ התלמיד. היא זו המוסמכת לקבוע, כי ילד ישובץ במסגרת בית ספר של החינוך המיוחד, להבדיל מוועדת השילוב, המכריעה באם ילד זכאי לסיוע ייחודי במסגרת מערכת החינוך הרגילה). ד. תלמיד שהצוות החינוכי-מקצועי בבית הספר החליט שיעבור ללמוד בכיתה רגילה באותו ביה"ס, לאחר שלמד בו במסגרת כיתה לחינוך מיוחד.

● תלמיד שהוא עולה חדש, לא יופנה לוועדת שילוב עד שנתיים מיום עלייתו אלא אם הוריו מבקשים זאת במפורש ויש בידיהם מסמכים עדכניים וקבילים מארץ המוצא, או שניתן להוכיח כי לילד יש לקות משמעותית המשפיעה על יכולתו להתנהגות מסתגלת. הנחיה זו נועדה למנוע 'העלאתו' של ילד על מסלול החינוך המיוחד בשל קשיי קליטה רגילים בהם הוא נתקל בהיותו עולה חדש.

2.3. מי יכול ורשאי להפנות את ילדכם לוועדת שילוב בית ספרית?

- הצוות החינוכי-מקצועי בביה"ס.
- אתם ההורים.
- ועדת השמה.
- ועדת ערר

הפניה מטעם הצוות החינוכי-מקצועי: חברי הצוות החינוכי והמקצועי בבית הספר רשאים ליזום את הפנייתו של ילדכם לוועדת השילוב הבית-ספרית. על פי רוב, תיעשה הפניה זו כחלק מתהליך עבודה מסודר ולאחר קיום ברור מקיף אודות מצוקותיו וקשייו של ילדכם. הפניה המבוצעת על סמך החלטה בית-ספרית, היא מסלול הפניה מרכזי לוועדת השילוב, ונגזרת מההיכרות הקרובה של אנשי הצוות עם ילדכם ומן העובדה שהם נחשפים למצוקותיו, שינויים בהתנהגותו וכוחותיו שעות ארוכות מדי יום.

פניה יזומה בכתב של ההורים: חשוב לדעת כי אתם ההורים רשאים ויכולים לבקש להפנות את ילדיכם לוועדת השילוב הפועלת בבית הספר ולבקש הכרה בצרכיהם הייחודיים. אם אתם חשים כי ילדכם זקוק

לסיוע ייחודי, אתם יכולים לפנות בכתב למנהל בית הספר בו לומד ילדכם ולבקש להביא את עניינו של ילדכם בפני הוועדה (המנהל משמש כזכור כיו"ר ועדת השילוב בבית הספר).

במידה ומצויים בידכם מסמכים רלוונטיים המעידים כי ילדכם הוא בעל לקות משמעותית, מבקש משרד החינוך שתצרפו אותם לפנייתכם (רשמית הגורמים שאבחנתם קבילה בוועדה, מפורטת בנספח מס' 3 לחוברת זו). צירוף מסמכים כאבחונים או חוות דעת מקצועיות המלמדות על קיום לקות, קושי או מצוקה משמעותיים, יסייע בקידום התהליך. אינכם חייבים לחשוף מסמכים או אבחונים המצויים בידכם, אולם כדאי שתבחנו את תרומת המידע הנוסף לקידום טובתם של ילדיכם.

הפניה לוועדת שילוב בלא מסמכים קבילים: במידה ואין בידכם מסמכים המעידים על לקות משמעותית, או שמעולם לא בוצע אבחון המעיד על קיומה של לקות משמעותית, אך אתם סבורים כי ילדכם זקוק לתמיכה ייחודית, פנו למחנכ/ת, לצוות המקצועי/טיפולי הפועל בביה"ס, או למנהל/ת והתייעצו עמם. הפנו את תשומת לבם למצוקותיו או קשייו של ילדכם וגבשו עמם תהליך עבודה במסגרתו יבוררו צרכיו.

2.4. הרכב ועדת שילוב בית-ספרית

הרכב ועדת השילוב מפורט בחוזר מנכ"ל משרד החינוך. מרבית חברי הוועדה אמורים להכיר את ילדכם באופן אישי. חלקם היכרות קרובה האמורה לסייע להם בהערכת מצבו ובהכרעה באם הוא נזקק לסיוע מיוחד, ואם וכן, איזה סיוע הוא המתאים ביותר לצרכיו ויכולותיו. על פי הנחיות משרד החינוך בעלי התפקידים הבאים חייבים לשבת בוועדת השילוב:

- מנהל/ת ביה"ס המשמש/ת גם כיו"ר הוועדה.
- מחנכ/ת הכיתה.
- עובד/ת הוראה מתחום החינוך המיוחד.
- פסיכולוג/ית חינוכי/ת או יועצ/ת חינוכי/ת (בביה"ס בו יש פסיכולוג ויועץ ישב הפסיכולוג בוועדה).

נוכחות ארבעת בעלי התפקידים האמורים הכרחית על מנת להקנות תוקף להחלטות הוועדה

נוסף על אלה יתכן ויהיו בוועדה:

- איש מקצוע נוסף לפי צורך ולפי קביעת היו"ר (לדוגמה, מומחה ללקות נדירה).
- מנהל מרכז התמיכה האזורי או נציגו (מרכזי התמיכה היישוביים/אזוריים המוכרים גם בכינוי מתי"אות, הם מסגרת חינוכית, מקצועית וארגונית האחראית לריכוז התמיכה בתלמידים עם צרכים מיוחדים הלומדים במוסדות החינוך. הם מלווים את בתי הספר ואנשי המקצוע, מקצים חלק משעות הסיוע והתמיכה, ומהווים כתובת להתייעצות והדרכה מקצועית לצוותי בתי הספר ולהורים).

הורים דעו כי:

- בית הספר חייב להזמין אתכם ואת ילדכם לשיבת ועדת השילוב. זכותכם לבוא ולהביא את ילדכם.
- אתם רשאים להביא נציג מטעמכם שייצג אתכם בדיון בנוסף לכם ו/או במקומכם.

2.5. לוח זמנים לעבודת הוועדה

א. מועד אחרון להפניה לוועדת שילוב

- בקשה לקיים דיון בוועדת שילוב בית ספרית ניתן להגיש עד סוף חודש אפריל של שנת הלימודים הנוכחית. תכנית השילוב במידה ותאושר תופעל בשנת הלימודים הבאה.
- במקרה של 'מעברים', לדוגמה מעבר מגן חובה לכיתה א', מבית ספר יסודי לחטיבת ביניים או לבית ספר תיכון, ניתן לבקש לקיים את הדיון בוועדה עד סוף חודש ספטמבר. משמע, עד סוף החודש הראשון לשנת הלימודים בה אמור ילדכם ליהנות מתוכנית השילוב.
- במקרים חריגים ניתן להפנות לוועדת השילוב תלמיד בעל צרכים מיוחדים עד סוף חודש ספטמבר אולם זאת רק באישור של המפקח/ת על החינוך המיוחד.

ב. מועד הדיונים בוועדה

- על פי הנחיות משרד החינוך, מתקיימות ועדות השילוב הבית ספריות החל מחודש מרס ועד ה-15 לחודש מאי בשנת הלימודים הנוכחית. החלטות הוועדה למתן תמיכה מתוכנית השילוב, ימומשו כאמור בשנת הלימודים הבאה.
- במקרה של מעברים ניתן לקיים את הדיון בתחילת שנת הלימודים ולא יאוחר מסוף חודש אוקטובר.

3. לקראת הוועדה

3.1. הזמנה לדיון בוועדת שילוב בית-ספרית

- הזימון לוועדת השילוב מיועד לכם ולילדכם, וחייב להגיע אליכם, בכתב, לפחות עשרה ימים קודם למועד הדיון (נוסח ההזמנה מופיע בנספח מס' 4 לחוברת זו).

- נשוב ונדגיש, הפניה לוועדת שילוב אינה אמורה להיעשות כצעד ראשון ולפיכך סביר שהכוונה לזמן אתכם לוועדה עלתה ונדונה בשיחות ומפגשים קודמים שנערכו עמכם.
- **אחריות לזימון לוועדה:** האחראי לזימוןכם וזימון ילדכם לדיון הוא יו"ר הוועדה, שהוא גם מנהל/ת ביה"ס בו לומד ילדכם. על היו"ר מוטלת חובה לוודא כי קיבלתם את הזימון.
- **דחיית הדיון:** הורה המבקש לדחות את הדיון מסיבות מוצדקות יפנה למנהל ביה"ס אשר יקבע מועד אחר לדיון. אין הגדרה מפורטת מהי "סיבה מוצדקת", אולם ניתן להניח כי נוכח חשיבות העניין לכל המעורבים והעובדה שמדובר בוועדות המתקיימות לאורך מספר ימים ויותר, אפשר יהיה לתאם מועד שיתאים לכם ולבית הספר כאחד.

- **נוכחות הורים בוועדה וקבלת החלטות בהעדרכם:** חובת בית הספר להזמין אתכם לדיון בוועדת השילוב, אולם אם זומנתם כדיון, לא ביקשתם לדחות את הדיון ובחרתם שלא להגיע, רשאית הוועדה לדון בענייניו של ילדכם ולקבל החלטות גם בהעדרכם.

- **השתתפות ילדכם בוועדה:** ילדכם מוזמן לדיון. בהחלטה באם לשתפו בדיון, פעלו על פי טובתו האישית תוך התחשבות בגילו, בשלותו רצונו ונסיבותיו האישיות. גם אם תרצו בהשתתפות ילדכם

בוועדה, זכותכם לבקש להשמיע את דבריכם בלא נוכחותו בחדר הדיונים. אם אתם מתלבטים בשאלה האם להביא את ילדכם לדיון ובאיזה אופן ועיתוי לשתפו, התייעצו בנושא עם הצוות החינוכי-מקצועי בבית-הספר, עם אנשי מקצוע חיצוניים ואף עם ילדכם.

3.2. האם נדרשים מסמכים לוועדת השילוב?

במידה ואתם אלו שפניתם וביקשתם את כינוס הוועדה אתם מתבקשים ולמעשה נדרשים לצרף לבקשתכם חוות דעת רלוונטיות, אבחונים ומסמכים שיעידו על קשייו וצרכיו של ילדכם. במידה ומדובר בתהליך שיזם בית הספר, מחויב המוסד לצרף חוות דעת חינוכית ובמידה וישנם, אזי גם אבחונים חתומים על ידי גורמים מקצועיים מוכרים בהתאם ללקות הרלוונטית.

3.3. מהי חוות הדעת החינוכית?

• **חוות דעת חינוכית:** קודם לדיון בוועדת השילוב מתבקשים מחנכי הכיתה למלא שאלון המעיד על רמת תפקודו של ילדכם בששת החודשים האחרונים (מלבד תלמידים חדשים שהתיעוד אודותיהם קצר יותר). השאלון מכיל 33 סעיפים המתייחסים לרמת תפקודו הלימודי, רגשי, מוטורי וחברתי של ילדכם (השאלון המפורט מופיע בנספח מס' 5 לחוברת).

ביה"ס אינו נזקק לאישורכם על מנת למלא את חוות הדעת החינוכית, אך מחויב למסור לילדכם עותק חתום של השאלון המלא קודם לדיון. כדי להבטיח כי עותק השאלון המלא יגיע לילדכם, חייב בית הספר להעבירו לחתימתכם. בדרך זו מובטח שתקבלו מידע עדכני על מצבו של ילדכם כפי שהוא מוצג ומתואר על ידי מחנכ/ת הכיתה המכיר/ה אותו באופן אישי. אם אינכם מסכימים עם חוות הדעת, או שאתם מבקשים הבהרות, אתם יכולים לפנות למחנכ/ת הכיתה. דיאלוג עם הצוות החינוכי-מקצועי בבית הספר עשוי לתרום לכלל המעורבים.

3.4 אבחונים

מי מוסמך לאבחון? אבחונים אודות עצם קיומה של לקות ועצמתה הם אבחונים מקצועיים הנעשים על ידי מומחים בעלי הסמכה מתאימה. חשוב שתדעו, כי אבחון תקף הוא רק אבחון שנעשה אצל גורמים מקצועיים מוכרים. כך למשל נדרש אבחון של פסיכולוג חינוכי לצורך הגדרתה של בעיה מסוימת או של רופא עיניים לאבחונה וקביעת חומרתה של בעיה אחרת. המסמכים שאתם מגישים ו/או אלה שמגישים בית הספר צריכים להיות חתומים על ידי בעלי ההסמכה המתאימה (כמפורט בנספח מס' 3 לחוברת).

• **הצגת אבחונים בוועדה:** אתם זכאים אך אינכם חייבים להביא אבחונים שביצעתם לילדכם באופן עצמאי. חשוב עם זאת להבהיר, כי ככל שיעמוד בפני הוועדה מידע מקצועי מקיף יותר, כך תוכל לקבל החלטה התואמת יותר את צרכי ילדכם.

• **אבחון ביוזמת ביה"ס מחייב את אישורכם:** הליך אבחון המבוצע ביוזמת בית הספר יעשה רק בהסכמתכם ובאישורכם. משרד החינוך קובע זאת מפורשות ואף מנפיק טפסים מיוחדים המיועדים לקבל את אישורכם לביצוע האבחון (נספח מס' 8). במקרה והאבחון נעשה ביוזמת ביה"ס ובאישורכם, הוא יבוצע בתיאום עם השירות הפסיכולוגי בישוב. הממצאים יועברו אליכם ואתם תדרשו להציגם בפני הוועדה.

• **הליך הערכה:** בית הספר אינו נזקק לאישורכם לבצע הליך ההערכה, אך עליו ליידע אתכם על קיומו.

• **מימון אבחונים:** שאלת מימון האבחונים אינה שאלה פשוטה. אבחון פרטי נעשה לרוב בתשלום של מאות ואף אלפי שקלים. בחלק מהמקרים ניתן לבצע אבחונים בלא תשלום או בתשלום מופחת, באמצעות גורמים ציבוריים כשירות הפסיכולוגי הייעוצי (שפ"י), קופות החולים, מערכות הרווחה ואף בתי הספר. הקפידו לשאול ולברר מי יכול ורשאי לבצע אבחון, ובררו גם באשר לאופן מימונו. בפרק מיצוי הזכויות המופיע לקראת סופה של חוברת זו, תמצאו התייחסות נוספת לסוגיה זו.

4. דיון בוועדת השילוב הבית-ספרית

הגעתם לישיבת ועדת השילוב. אתם נכנסים לחדר ורואים פנים מוכרות ובלתי מוכרות. מהו סדר הדברים? כיצד יתנהל הדיון? מיהם האנשים היושבים מולכם ומה תפקידיהם? פרק זה נועד לסייע לכם להשיב על שאלות אלו ולסייע בדיכום לוודא, כי הדיון יתנהל באופן ראוי תוך הקפדה על זכויותיכם וזכויות ילדכם.

4.1 פתיחת הדיון

ודאו כי אתם יודעים מי יושב עמכם בחדר. על פי הנחיות משרד החינוך, יפתח יו"ר הוועדה (שהוא גם מנהל בית הספר בו לומד ילדכם) את הדיון בהצגת חברי הוועדה ותפקידם. על היו"ר וחברי הוועדה להציג את הרקע להפניית ילדכם לוועדה, ואת המסמכים השונים שהוכנו ונאספו (אבחונים, חוות-דעת חינוכית וכיו"ב). על המנהל לוודא כי הלקות או הקושי של ילדכם והמונחים המקצועיים הנדונים יוסברו הן לכם והן ליתר חברי הוועדה.³

4.2 הצגת עמדתכם

הוועדה תבקש מכם להציג את עמדתכם, גישתכם ותפיסתכם באשר לילדכם, והיא אמורה להתחשב בדברים שתאמרו כחלק מהנתונים הניציבים בפניה בבואה לקבל החלטה. אתם רשאים להציג בפני הוועדה מסמכים, חוות דעת ואבחונים שנעשו לילדכם בעבר, או כל מסמך אחר שברצונכם להציג ונראה לכם ראוי וחשוב להציגו.

עליכם לזכור, כי מידע מקיף יסייע בקבלת החלטה שמטרתה לעזור לילדכם ולכן, חשוב שתקדישו זמן ומחשבה לגיבוש עמדתכם ותרכזו את המסמכים, השאלות והנושאים שברצונכם להציג בפני הוועדה ולברר עם חבריה.

זכותכם להשמיע את דעתכם. חובת הוועדה להאזין לכם ולהתייחס לדבריכם.

³ לפני דיון עם הורים חרשים או לקויי שמיעה, או עם הורים שאינם דוברי עברית, יש לדאוג למתרגם לשפה המוכנית להורים. אפשר לבקש מההורים להביא לדיון מישהו מטעמם ובכל מקרה הדיון לא יתקיים אם ההורים אינם יכולים להבינו ולהשתתף בו באופן פעיל. בדיון עם הורים עיוורים או לקויי ראייה יש לקרוא לפנייהם את המסמכים המוצגים בדיון.

בוועדה יוצגו מסמכים ונתונים שחלקם נמסרו לכם בפגישות קודמות ו/או בדואר, למשל, חוות הדעת החינוכית בדבר כישוריו ויכולותיו של ילדכם (נספח מס' 5). אתם רשאים לחלוק על חוות הדעת והאבחונים או לאששם. זכרו כי הוועדה פועלת על סמך מידע הניצב בפניה וכי חבריה אינה יכולה להתעלם ממידע זה לחיוב או לשלילה. זכרו, כי קל יותר לפעול למען ילדכם שעה שאתם וחברי הוועדה מקיימים דיאלוג פתוח וממשי. חשוב גם לזכור כי היכרותכם עם ילדכם מאפשרת לכם להאיר ולהציג צדדים שחברי ועדת השילוב – גם מי שמכירים אותו היכרות קרובה יותר – אינם נחשפים להם, ולפיכך לדבריהם יש משקל ומשמעות.

השתתפות נציגי מטעמכם לדיון: במידה ותרצו בכך, אתם רשאים להביא עמכם לדיון נציג מטעמכם שידבר בשמכם ויציג את עמדתכם. האדם הנוסף יכול להיות חבר, קרוב משפחה או איש מקצוע, בהתאם לבחירתכם. זכותכם להביא עמכם נציג לדיון מוסדרת בהנחיות משרד החינוך⁴.

4.3. סיכום הדיון והחלטות

בתום ישיבת הוועדה, לאחר ששמעו את דבריכם והצעותיכם, ראו את חוות הדעת שהוצגו על ידיכם ו/או על ידי אנשי המקצוע בוועדה, ועמדו על הישגיו, מצבו הלימודי, החברתי והרגשי של ילדכם, ועל תוצאות תהליכי התערבות חינוכיים וטיפוליים קודמים שננקטו, יקבלו חברי הוועדה את החלטתם באם ילדכם זכאי לסיוע מתוקף חוק חינוך מיוחד ברוב קולות ובלא נוכחותכם.

על פי הנחיות משרד החינוך יכולה הוועדה להחליט כי:

⁴ ישנם ארגונים ועמותות המעניקים סיוע וייעוץ להורים בכל הקשור בנושא השילוב, וכן פורומים ברשת האינטרנט בהם ניתן להציג שאלות למומחים ולקבל תשובות והפניות למקורות מידע ממומחים ומהורים אחרים. בנספחים לחוברת זה מצורפות הפניות למספר גופים רלוונטיים בהם ניתן להיעזר, לרבות מספרי טלפון וכתובות ליצירת קשר בכתב ובדואר אלקטרוני.

1. התלמיד זכאי להיכלל במסגרת תכנית השילוב מתוקף חוק החינוך המיוחד.

2-3. התלמיד אינו זכאי להיכלל במסגרת תכנית השילוב.

4.3.1. ילדכם זכאי להכלל בתוכנית השילוב בבית הספר בו הוא לומד

במידה וועדת השילוב החליטה כי ילדכם זכאי להיכלל בתוכנית השילוב ולקבל שירותי חינוך מיוחד בבית הספר בו הוא לומד, אמור הצוות הרב-מקצועי של המוסד, לבנות לו תכנית לימודים יחידנית (תח"י) שתתאים לצרכיו ויכולותיו (פירוט בהמשך). קיימים סוגים שונים של סיוע ביניהם תמיכה לימודית, תמיכה רגשית וסיוע פיזי. סוג הסיוע והיקפו, נקבעים בהתאם לרמת התפקוד של הילד, תוך התייחסות לסוג הלקות, מורכבותה והמידה בה היא מגבילה את הילד בחי היום-יום, כפי שמפורט בקווים מנחים שגיבש משרד החינוך (להרחבה ראו נספחים 9-10). דעו, כי בשעות השילוב מותר לבית הספר להעסיק אך ורק מורי חינוך מיוחד ומטפלים מקצועיים ששובצו לשם כך על ידי מפקח החינוך המיוחד ולא מורים רגילים.

מגבלות יכולת של מערכת החינוך והשפעותיהן: חשוב לדעת, כי ועדת השילוב בביה"ס מחליטה על עצם הזכאות להיכלל בתוכנית השילוב והזכאות לליווי על ידי סייעת, אך הקביעה הסופית בנוגע למספר שעות התגבור הלימודי, הרגשי והאחר, נעשית במסגרת התכנית החינוכית היחידנית הנבנית לילדכם. תכנית המותנה, בין היתר, ביכולת בית הספר ומערכת החינוך בכלל. ולפיכך חשוב שתמשיכו לעקוב ותוודאו כי החלטות בדבר הזכאות מיושמות בשטח.

היקף התמיכה בתלמיד שילוב: התמיכה בתלמיד המשולב, על סוגיה השונים (למעט סייעת) לא תעלה על שליש משעות הלימודים השבועיות ולרוב אף תהיה מצומצמת יותר. ממוצע שעות התמיכה עומד על כ-3 שעות שבועיות, חלקן בתמיכה פרטנית וחלקן במסגרת קבוצתית.

תוקף החלטת ועדת השילוב הבית ספרית: החלטת ועדת שילוב כי ילדכם זכאי להכלל בתוכנית השילוב, תקפה באותו ביה"ס לתקופה של עד שלוש שנים וזאת, בכפוף לשיקול הדעת של הצוות החינוכי-מקצועי, שיבחן את מצבו והישגיו של ילדכם בכל שנה. ההערכה המקצועית נעשית לקראת תום שנת הלימודים. אם יחליט הצוות המקצועי, כי בשנה הבאה לא תינתן לילדכם תמיכה מתוקף תוכנית השילוב, על מנהל בית הספר ליידע אתכם על כך ולהבהיר את נימוקי ההחלטה. אתם מצדכם רשאים לערער על ההחלטה ולבקש כי הסיוע ימשך/יופסק או יותאם מחדש לצרכי ילדכם. בתום שלוש שנים בהן נכלל ילדכם ברציפות בתכנית השילוב, יובא עניינו לדיון מחודש בוועדה הבית-ספרית. תלמיד שעבר ללמוד בבית ספר אחר באותה רשות, או עבר להתגורר ברשות אחרת, זכאותו תהא תקפה למשך אותה שנת לימודים ובסופה תיבחן מחדש.

4.3.2 ילדכם אינו זכאי להכלל בתוכנית השילוב:

החלטה שילדכם אינו זכאי להיכלל במסגרת תכנית השילוב, תנומק על פי אחת מן האפשרויות הבאות:

- התלמיד ילמד במסגרת החינוך הרגיל ללא תמיכה, היות וקשייו אינם מצריכים תוספת הוראה וטיפול של החינוך המיוחד. במידה ואתם רוצים לערער על החלטה זו, זכותכם לפנות לוועדת ההשמה המשמשת במקרה זה כוועדת ערר. החלטה של ועדת ההשמה בעניינכם היא החלטה סופית לשנה זו. יובהר, כי במקרה של ערר, ועדת ההשמה מוסמכת לדון רק בשאלת הזכאות להיכלל בתוכנית השילוב, ולא בשאלות אחרות כסוג המסגרת החינוכית בה ילמד הילד.

- התלמיד יופנה לדיון בוועדת ההשמה, שכן יש לו בעיות מורכבות, כוללניות ומשמעותיות בתחומי תפקוד שונים המצריכות טיפול כוללני, רב-מקצועי, במשך מרבית שעות הלימודים (לתיאור הקריטריונים לקביעה זו, ראו נספח מספר 10). במידה וזו ההחלטה שנפלה, תעשה ההפניה לוועדת ההשמה לא יאוחר מ-14 יום ממועד קבלת ההחלטה בוועדת השילוב, בהתאם להנחיות מפורטות של משרד החינוך. על תהליך ההיערכות, הדיון והערעור על קביעות ועדת ההשמה ניתן לקרוא בחזר מנכ"ל משרד החינוך וכן בחוברת מיוחדת שפרסם המשרד בנושא, המופיעה במלואה ברשת

האינטרנט בכתובת: <http://makom-m.cet.ac.il/pages/homepage.asp>

אם תרצו בשילוב ילדכם בבית ספר רגיל חרף המלצות בית הספר וועדת ההשמה לשלבו במסגרת החינוך המיוחד, זכותכם וזכות ילדכם לערער על החלטת ועדת ההשמה בפני ועדת ערר מחוזית. את הערר יש להגיש בכתב תוך עשרים ואחד יום מהמועד שקבלתם לידכם את החלטת ועדת ההשמה.

4.4 קבלת עותק של החלטות הוועדה ונימוקיה

עותק של החלטת הוועדה ונימוקיה צריך להימסר לכם ההורים בלא קשר לסוג ההחלטה שתתקבל (הטפסים המפורטים האמורים להימסר לידכם מופיעים בנספחים מס' 6-7). האחריות לכך מוטלת על יו"ר הוועדה, קרי מנהל/ת ביה"ס.

דעו כי:

- זכותכם לקבל עותק של פרוטוקול הדיון בוועדה לרבות החלטותיה ונימוקיה, ולוודא כי הערותיכם קיבלו ביטוי נאות.
- דעו, כי הוועדה מחויבת לנמק את החלטתה באם לאשר/לדחות את זכאותו של ילדכם להכלל בתוכנית השילוב וכי אתם זכאים לדרוש נימוקים משמעותיים.

4.5 ערעור על החלטות הוועדה

אם ההחלטה שנתקבלה בוועדה אינה תואמת, להשקפתכם, את צרכיו של ילדכם, זכותכם לערער עליה. אפשרות הערעור מוסדרת ומעוגנת בהנחיות משרד החינוך ובחוזר מנכ"ל מתוקפו פועלות ועדות השילוב

- החלטה לערער עשויה ליפול על רקע רצונכם בהענקת זכאות לילדכם בניגוד לעמדת ועדת השילוב, שקבעה כי צרכיו אינם מחייבים תמיכה מסוג זה והענק זכאות לקבלתה. במקרה זה, אתם וילדכם יכולים לפנות לוועדת ההשמה המשמשת לצורך העניין כוועדת ערר. החלטת ועדת ההשמה בשבתה כערכאת ערר, היא החלטה סופית.

- במקרים בהם ועדת השילוב הבית ספרית החליטה שילדכם אינו זכאי לתמיכה מתוקף תוכנית השילוב, משום שצרכיו מחייבים טיפול כוללני ואינטנסיבי, והפנתה את עניינו לדיון בוועדת ההשמה, זכותכם וזכות ילדכם לערער על החלטה זו בפני ועדת השמה ביושבה כוועדת ערר.
- במידה ועניינו של ילדכם נדון בוועדת ההשמה, וזו קבעה שישוּבֵץ בסוג מסגרת חינוכית שאינה מקובלת עליכם, זכותכם לערער על ההחלטה בפני ועדת הערר המחוזית.

את הערר יש להגיש לוועדת ההשמה/ ועדת הערר המחוזית בכתב, בתוך 21 יום מהמועד בו קיבלתם לידכם את החלטת ועדת השילוב/ ועדת ההשמה.

4.6 חשיבות תיעוד התהליך

חשוב שישמר אצלכם תיעוד מסודר ורחב ככל האפשר של חומר ומידע הנוגע לילדכם, לרבות המלצות מקצועיות, אבחונים שנעשו בביה"ס ו/או במסגרות חיצוניות, פרוטוקולים של ועדת השילוב, התייחסויות המלמדות על דיאלוג שניהלתם ועודכם מנהלים עם ביה"ס וגורמי מקצוע אחרים לאורך השנה וכיו"ב.

תיעוד מסודר חשוב מאוד ויקל עליכם להבטיח את זכויות ילדכם בעתיד.

5. לאחר הוועדה – מה כולל הסיוע?

5.1. רקע כללי

פרק השילוב בחוק החינוך המיוחד, מאפשר להעניק לילדכם תמיכה במספר דרכים וצורות, בהן תמיכה לימודית, תמיכה רגשית ותמיכה פיזית-ארגונית הניתנת על ידי סיע/ת מלווה. התמיכה יכולה להינתן באופן פרטני או כחלק מקבוצה. היקפה והרכבה יקבעו בהתאם לרמת התפקוד של ילדכם (רמה הנקבעת בהתייחס לסוג הלקות, עצמתה, ויכולותיו של ילדכם), אך גם בהתאם ליכולותיו של בית הספר (יכולות הנגזרות ממספר שעות השילוב המוקצות לו ומכוח האדם המקצועי המועסק בו. כך לדוגמה, יתכן ובית ספר מסוים מעסיק מטפל בהבעה ויצירה, שתחום התמחותו הוא טיפול באמנות או במוזיקה, אך אינו

מעסיק מטפל בתנועה, ולפיכך לא יוכל להעניק סיוע מסוג זה. או שמועסקת בו 'קלינאית תקשורת', אך אין בו מאבחנת דידקטית)⁵. סוג התמיכה נקבע על ידי צוות רב-מקצועי הפועל בבית הספר ומונה אנשי מקצוע מתחום החינוך, הטיפול, הייעוץ והאבחון. צוות זה יתכנס רק לאחר שהושלמה עבודתן של ועדות השילוב בבית הספר וידון בסיוע שיוענק לילדכם במידה ונמצא זכאי לתמיכה. הצוות יבנה לילדכם תכנית חינוכית יחידנית (תח"י) שתגדיר במפורט את סוגי התמיכה שתוענק לו במהלך השנה, את היקפה ואת יעדיה.

5.2. תכנית חינוכית יחידנית – תח"י

בפרק זה נציג בפניכם, בקצרה, את העקרונות על בסיסם מגובשת תכנית הלימודית היחידנית (תח"י), את סוגי הסיוע המוצעים ואת השוני ביניהם. קביעת סוג התמיכה שיקבל ילדכם, והיקפה, ישפיעו בוודאי על מידת התועלת שתצמח לו מהתהליך, ומכאן שמדובר בהחלטה חשובה ומשמעותית מבחינתו, מבחינתכם ומבחינת בית הספר. בשל המגוון הגדול של לקויות וסוגי תמיכה אפשריים, אנו ממליצים לכם לא להסתפק בפירוט הראשוני המוצג כאן, ולמלא תפקיד פעיל בהתאמת סוג התמיכה והסיוע שיוענק לילדכם.

תכנית הלימודים היחידנית תיבנה על ידי צוות רב-מקצועי הפועל בבית הספר ומונה אנשי חינוך, טיפול, ייעוץ ואבחון (במידת הצורך יסתייעו אנשי הצוות בתמיכה וליווי מקצועי של מרכזי התמיכה האזוריים). הצוות יקבע במפורט את סוגי התמיכה שתוענק לילדכם במהלך השנה, היקפה ויעדיה. תכנית הלימודים היחידנית אמורה להיבנות על סמך בדיקה מפורטת של צרכיו ויכולותיו של ילדכם, תוך התחשבות ביכולותיו של בית הספר.

הלימת התכנית לצרכים: בניית תכנית הלימודים היחידנית על ידי צוות רב-מקצועי נועדה לאפשר גיבוש תכנית תמיכה כוללת המביאה בחשבון את צרכיו של ילדכם והולמת, ככל האפשר, את יכולותיו ויכולות בית הספר. כאן לדוגמה, תידון השאלה האם יכול ילדכם לעמוד במלואה בתכנית הלימודים הרגילה בבית ספר ויוגדרו ההתאמות הנדרשות לו (למשל תגבור לימודי קריאה או חשבון, זמן נוסף

⁵ לאור המגבלות המתוארות, חשוב שתוודאו את מידת התאמתו של הסיוע הניתן לילדכם לצרכיו. חשוב גם לזכור, כי ביה"ס

בבחינות וכיו"ב). הצוות הרב-מקצועי, הוא גם זה המגדיר את רמת התפקוד של ילדכם, הגדרה ממנה נגזרת זכאותו לשעות סייעת מלווה. בנוי התכנית יתייחסו גם לתמיכות ושירותים המוענקים לילדכם במסגרת קהילתית או פרטית, בשאיפה ליצור תיאום טיפולי בין הגורמים המלווים השונים. כמובן, בתנאי שתיאותו לכך, שכן בהעדר הסכמה, אסור לבית הספר וצוותו למסור מידע על ילדכם לגורמים חיצוניים.

מרכיבי תכנית הלימודים היחידנית: בתכנית היחידנית, יפורטו תחומי התפקוד החזקים של ילדכם בבית הספר ונקודות החולשה שלו, יוגדרו יעדים ומטרות לשנת הלימודים הקרובה ויקבעו תחומי אחריות ודרכי פעולה של בעלי התפקידים השונים בבית הספר (מחנכ/ת, יועצ/ת, מטפלים בהבעה ויצירה, מטפלים פרה-רפואיים, מנהל/ת ביה"ס וכיו"ב). כחלק מהתכנית חייב הצוות לקבוע אמצעים ומועדים למשוב ולהערכת התקדמות הטיפול בילדכם, כך שמידת ההצלחה תיבחן לאורך השנה, ולא רק בסופה.

לוח הזמנים לגיבוש תכנית הלימודים היחידנית: על פי הנחיות משרד החינוך, חייב בית הספר לקבל החלטה סופית על מתן/אי-מתן זכאות לסיוע מתוקף תוכנית השילוב עד לתאריך הראשון לחודש יוני בשנת הלימודים הנוכחית ולהודיעכם על ההחלטה (לרבות החלטה על זכאות לסייעת ורמת תפקוד שנקבעה) עד ה-15 לחודש יוני.

את בניית התכנית המפורטת יכול בית הספר להשלים עד חודש ממועד פתיחת שנת הלימודים הבאה ובמקרים רבים כך אכן קורה בפועל. גם האישור המעשי לליווי על ידי סייעת וקביעת סך השעות שתלווה את ילדכם עשוי להתעכב, שכן זה ניתן על ידי משרד החינוך בתום תהליך אזורי העשוי לארוך זמן נוסף. הקפידו לפיכך לעקוב ולוודא כי זכאותו של ילדכם תישמר ותמומש.

שיתוף ההורים והילד בבניית התכנית היחידנית: בשלב תכנון התכנית החינוכית היחידנית צריך בית הספר להזמין אתכם ואת ילדכם, להשמיע את דבריכם בפני הצוות המקצועי. אתם רשאים להביא נציג מטעמכם לדיון. על בית הספר להעביר לילדכם העתק של התכנית החינוכית היחידנית ובמידה ותרצו בכך, תוכלו לערער על תכנה והיקפה.

צריך להתייעץ עמכם בגיבוש תכנית הלימודים היחידנית וכי ביכולתכם להידבר ולערער על אופייה והיקפה.

5.3. אילו סוגי תמיכה קיימים ומה כולל כל אחד מהם?

נוהגים לחלק את סוגי התמיכה לשלוש קבוצות מרכזיות. נציג ונתאר כל אחת מהן מהקבוצות בקצרה:

- תמיכה מסוג הוראה ולימוד.
- תמיכה מסוג התאמות.
- תמיכה מסוג סיוע.

5.3.1. תמיכה מסוג הוראה ולימוד: תמיכה זו ניתנת בעיקרה על ידי עובדי הוראה מהחינוך המיוחד, מטפלים פרה-רפואיים ומטפלים ביצירה והבעה⁶. היא תינתן לילד/ה הנזקקת לתמיכה רגשית, לפיתוח יכולות לימודיות וחברתיות, ולהבניה שיטתית יותר של תכנית הלימודים הנלמדת על ידי בני ובנות גילו. בדרך כלל, תינתן התמיכה באופן קבוע לאורך השנה, במפגשים תקופתיים, פרטניים או קבוצתיים. תמיכה מסוג הוראה ולימוד כוללת בתוכה גם אפשרות להפניה וביצוע של אבחונים דידקטיים. ככלל, הצוות הרב-המקצועי של בית הספר ילווה את ילדכם ואת מחנכ/ת הכיתה, ומתפקידו להדריך את הסגל החינוכי, כך שחבריו ישכילו לזהות את צרכיו הייחודיים של ילדכם, להתמודד עמם ולהיענות להם במידת האפשר.

תמיכה מסוג הוראה ולימוד מוגבלת בהיקפה ולא תעלה על שליש משעות הלימודים השבועיות

5.3.2. תמיכה מסוג התאמות: עיקרה של תמיכה זו הוא שינוי והתאמת הסביבה, הציוד והפעילויות שמתבקש ילדכם לבצע, ליכולותיו וצרכיו. למשל:

- **באמצעות התאמת תוכנית הלימודים האישית והכיתתית.** פעולות ההתאמה אלו יעשו לרוב במשותף על ידי המחנכ/ת ומורה לחינוך מיוחד, ובמידת האפשר בשיתוף עם התלמיד עצמו.

⁶ משרד החינוך מפרט מהם שירותי התמיכה האפשריים מסוג הוראה ולימוד. על פי חוזר המנכ"ל, שירותים אלה יכולים להיות בתחומים הבאים: הוראה מתקנת (חשבון, אנגלית, קריאה ואסטרטגיות למידה); מטפלים ביצירה ובהבעה; עובדים פרה-רפואיים כקלינאי תקשורת, ריפוי בעיסוק, פיזיותרפיה; מורים מומחים לניתוח התנהגותי; מאבחנים דידקטיים, ומורים מומחים לעיוורים ולכבדי ראייה, לחרשים וללקויי שמיעה.

- **סיוע ותמיכה לשימוש במכשור/מכשירים מיוחדים** כגון: טלוויזיה במעגל סגור, מערכות מחשב מותאמות, מכשירי שמע, סדים וכדומה.
- **תמיכה ב'מעברים'**: הכוונה כאן היא בעיקר בייעוץ, הדרכה והכוונה שמעניק מורה לחינוך מיוחד לילד, או למוריו בהתמודדות עם מעברים בין מסגרות (לדוגמה, מעבר בין מוסדות חינוך או בין כיתות לימוד באותו מוסד חינוכי); מעבר בין תחומי לימוד (כמדעים מדוייקים לעומת תחומי לימוד מופשטים יותר כספרות והיסטוריה), או מעבר בין סוגי פעילויות המבוצעות במסגרת החינוכית (כמעבר מלימוד פרונטאלי בכיתה לשיעורי ספורט או אמנות).

5.3.3. שילוב של תמיכה מסוג הוראה ולימוד ושל תמיכה מסוג התאמה

לעתים אין די במתן תמיכה מסוג אחד. במקרה זה יידרש בית הספר לגבש תכנית משולבת הכוללת תמיכה לימודית ותגבור לימודי לצד התאמות נוספות. להלן כמה דוגמאות לסוגי תמיכה שבתי ספר מעניקים במסגרת תוכנית השילוב:

- **הוראה בסביבה מיוחדת**: תמיכה בתלמיד בסביבה חינוכית המאורגנת ומותאמת לצרכיו הן התאמה פיזית (במקרה של לקות ראייה או תנועה לדוגמה) והן התאמות טכנולוגיות לרבות הפעלת: מרכזים טיפוליים ומרכזי למידה בבתי"ס.
- **הוראה באמצעים מיוחדים**: תמיכה מסוג זה ניתנת תוך שימוש באמצעים ועזרים מיוחדים כגון אמצעים מתקשבים, שירותי תרגום והגברה לליקויי שמיעה וכיו"ב.
- **מודל משולב**: לעתים נעשה שימוש בסביבת הוראה ייחודית המשלבת מורים מתחומים שונים (מורה לחינוך מיוחד עם מורה רגילה) ולמידה בקבוצות של תלמידים בעלי יכולות שונות (בעלי לקויות ומי שאינם בעלי לקויות). לדוגמה; גן משולב או קבוצת תלמידים משולבים הלומדים בכתה רגילה רק חלק משעות הלימוד או רק חלק מנושאי הלימוד.

בירור ובדיקה מקדימה: במידה וילדכם עומד להשתלב במסגרת חינוכית רגילה, או נזקק לסיוע ייחודי, בררו היכן יוכל לקבל את הסיוע המתאים ביותר לצרכיו, שכן בתי הספר – גם באותו אזור מגורים – אינם זהים, בהכרח בסוג ואופי התמיכה שיוכלו להעניק לילדכם. למרות ההמלצה לבחון את בתי הספר השונים, חשוב לדעת כי על פי רוב, יתבצע השילוב באזור מגוריהם ובתיאום עם הרשות המקומית בה אתם מתגוררים.

5.3.4. תמיכה מסוג סיוע (סייעת)

יש ילדים שלא יוכלו להשתלב במערכת החינוך הרגילה בלא שיזכו לסיוע ותמיכה ייחודיים. למשל סיוע בתנועה ממקום למקום למי שסובל מנכות תנועתית, סיוע בקריאה לבעלי לקות ראייה, או פירוש והבהרה של מטלות לימודיות וסיטואציות חברתיות (תיווך לימודי וחברתי) למי שלוקים בהפרעות תקשורת. שירותי הסיוע והסייעת, הם לפיכך אמצעי חשוב לקידום השתלבותם של ילדים בכיתתם ובבית ספרם, ולהשגת היעדים שנקבעו להם בתכנית החינוכית היחידנית. החלטה על העמדת סייעת, מלווה לרוב בקונפליקט פנימי. מחד, זו דרך להעצמת התלמיד ויכולותיו, ודרך להקל עליו לשמור על קשר ישיר ושוטף עם הצוות החינוכי, ועם חבריו לספסל הלימודים. מנגד, זהו 'אמצעי' העשוי – לדעת אחדים – להעמיק את התלות במבוגרים ולהקשות על פיתוח קשרים חברתיים וכשרים לימודיים. מכאן שיש להקצות שירות זה באופן מושכל ובדרך שתקדם את הילד ותתרום לו.

לסייעת יש תפקיד חשוב נוסף בכך שבעצם נוכחותה בכיתה היא מאפשרת למורה לעבוד עם כלל התלמידים – לרבות תלמידים עם צרכים מיוחדים – תוך ידיעה שמי שזקוקים לסיוע ייחודי מקבלים אותו מהסייעת.

העמדת סייעת לתלמיד תיעשה כחלק ממערך תמיכה כולל, ותאושר אך ורק אם ימצא כי רמת תפקודו מחייבת זאת (לפרטים ראו נספח מס' 10). ההחלטה נבחנת במישור התרומה הגלומה בה לקידומו של הילד ותפקודו בבית הספר ובכיתה.

במידה והוחלט על העמדת סייעת לתמיכה בילדכם, תפעל זו בהתאם למטרות התוכנית היחידנית שגובשה לו ולהכוונה של מחנכת/הכיתה, שתיעזר לשם כך בצוות הרב-מקצועי הפועל בבית הספר. המחנכת/צריכה להחליט באילו מצבים והקשרים תינתן התמיכה, ולוודא שפעילויותיו של התלמיד המסתייע תהיינה חלק בלתי נפרד מהפעילויות המבוצעות בכיתה בתחום הלימודי והחברתי כאחד. השאיפה המוצהרת, היא לקדם את התלמיד המסתייע מתלות לעצמאות ככל שהדבר ניתן במסגרת מגבלותיו. מכאן גם החשיבות הרבה בכך שאתם, ילדכם והסייעת עצמה תהיו שותפים פעילים בכל הקשור בקביעת אופי הסיוע וצורתו.

תמיכת הסייעת היא חלק מהתוכנית החינוכית היחידנית שגובשה לילדכם. חשוב לדעת, כי האישור לסייעת ניתן בכל פעם לשנת לימודים אחת, וכן שבית הספר רשאי להמליץ על שינוי בשעות הסיוע המוקצות לילדכם בהתאם למצבו ורמת תפקודו.

5.4. מעקב ודיווח אחר תכנית השילוב

מעקב אחר מידת התקדמות ילדכם: לאורך שנת הלימודים, אמור הצוות הרב-מקצועי של בית הספר לעקוב אחר מידת התקדמותו של ילדכם ולבחון באם הוא, ובית הספר, עומדים ביעדים שנקבעו בתכנית הלימודים היחידנית. לקראת סוף שנת הלימודים, צריך בית הספר לבצע ההערכה מסודרת של הישגי ילדכם והתקדמותו, ולהמליץ אם להמשיך במתן סיוע מתוקף תוכנית השילוב גם בשנת הלימודים הבאה, לתגברה בייעוץ חיצוני (למשל הפניה לשירות הפסיכולוגי הייעוצי), או להפסיקה.

הודעה על כוונה להפסיק את תכנית השילוב: אם יוחלט שלא להמשיך בתכנית השילוב בשנה הלימודים הבאה, אם משום שילדכם אינו נזקק יותר לסיוע המיוחד, ואם בשל כל סיבה אחרת, חייב/ת מנהל/ת בית הספר להודיע לכם על כך בכתב. אתם רשאים כמובן לדרוש הסבר מפורט על ההחלטה ולערער עליה.

דיווח בכתב מהמחנכת/ת: על מנת לסייע לכם לברר מה עבר על ילדיכם במהלך השנה, ולהעריך את מידת התקדמותם, חויבו מחנכי הכיתה של בנכם/בתכם להעביר לכם, בכתב, הערכה על התקדמותם והישגיהם באותם תחומים בהם טופלו, וזאת תוך התייחסות מפורשת ליעדים שהוצבו בתכנית הלימודים

היחידנית (מועדי הדיווח והיעדים שהוגדרו אמורים להופיע בתכנית הלימודים היחידנית שגובשה עבור ילדכם, ושעותק ממנה אמור היה להימסר לכם בתחילת השנה).

דיווח ועדכון במהלך השנה: אינכם חייבים להמתין לסוף השנה בכדי לקבל דיווח על מצבו של ילדכם. אתם יכולים לפנות למחנכת/ולצוות המקצועי במהלך השנה, לבקש דיווח ועדכון, ואף למסור דיווחים ועדכונים על דברים הנראים לכם חשובים ומהותיים. שמירה על קשר שוטף עם בית הספר וצוותו לאורך השנה תבטיח כי תהיו מעודכנים ותאפשר לכם לתמוך בילדכם בנקודות בהן הוא או היא זקוקים לכך יותר מכל.

6. טפסים ונספחים

מקור הנספחים: כל הנספחים המצורפים לחוברת זו לקוחים מתוך חוזר מנכ"ל משרד החינוך בנושא השילוב מחודש מאי 2005. מספרי הנספחים בחוברת אינם זהים למספרם בחוזר.

נספח מס'	נושא הנספח וכותרתו
1	לוח זמנים להיערכות יישובית ובית ספרית בנושא השילוב
2	אפיוני חריגות – הגדרות מנחות לאפיוני חריגות המשמשות את ועדות השילוב הבית ספריות.
3	גורמים מקצועיים שאבחנתם קבילה בוועדות הסטאטוטוריות
4	הזמנת תלמיד והוריו לדין בוועדת שילוב מוסדית
5	שאלון הפניה לוועדת שילוב בית ספרית (לרבות שאלון חוות הדעת אותו מתבקשים המחנכים למלא לצורך תיאור רמת התפקוד של התלמיד
6	פרוטוקול ועדת שילוב
7	טופס הודעה על החלטת ועדת השילוב:
8	אישור הורים להפניית ילדם לבדיקה פסיכולוגית ואבחון דיסקטי
9	פרמטרים מנחים לקביעת מוסד הלימודים המתאים לתלמיד עם צרכים מיוחדים
10	תאור רמת תפקוד לצורך קביעת זכאות לסייעות לתלמידים משולבים

נספח מס' 1

(הנחיות משרד החינוך)

לוח זמנים להיערכות יישובית ובית ספרית בנושא השילוב

מועד	הגורם האחראי/המבצע	התחום/הפעולה
1 במרס	מחנך הכיתה	העברת שאלונים על ידי מחנך הכיתה למנהל בית הספר
16 במרס - 15 במאי	מנהל בית-הספר המשמש גם כיו"ר הוועדה	דיונים בוועדות השילוב בבית הספר
עד 1 ביוני	מנהל ביה"ס, יו"ר הוועדה	קבלת החלטה סופית לזכאות בביה"ס
עד 15 ביוני	צוות בין-מקצועי בתיאום עם מנהל המת"א	הכנת תכנית השילוב (תחומי התמיכה והיקפם, כולל הסייעת) ובכלל זה יידוע ההורים בדבר ההחלטה על זכאות לסייעת ודרגת התפקוד כחלק מתכנית הלימודים היחידנית
עד 15 ביוני	מנהל בי"ס. לאחר חתימת הרשות, ישלח אל המת"א	שליחת הטופס לבקשת סייעת
עד 5 ביולי	מפקח חינוך מיוחד ומנהל מת"א	גמר היערכות המת"א לביצוע תכנית השילוב והעברת טפסי הריכוז של הסייעות למחוזות
עד חודש לאחר פתיחת שנה"ל.	מחנך/ת כיתה	היערכות בתי הספר להמשך כתיבת תכנית חינוכית יחידנית לתלמיד.
עד 30 ספטמבר	מנהל המסגרת החינוכית/ מנהל המת"א ע"פ החלטת הצוות הבין מקצועי	הגשת בקשה לסייעת לתלמידים חדשים שנקבעה זכאותם לתמיכה מסוג סייעת

נספח מס' 2

אפיוני חריגות

ועדת השילוב המוסדית תדון רק בתלמידים עם לקות משמעותית על פי אפיוני חריגות כמפורט להלן:

משכל גבולי	
פיגור קל עד בינוני	
הפרעות התנהגותיות רגשיות	תלמיד עם תפקוד שכלי תקין או גבולי
ADHD	
אוטיזם/PDD	
הפרעות נפשיות	תלמיד עם תפקוד שכלי תקין עד פיגור קל
לקות למידה רב- בעייתיים	תלמיד עם תפקוד שכלי תקין או גבולי
שיתוק מוחין/ נכות פיסית	תלמיד עם תפקוד שכלי תקין עד פיגור קל
חירשות/כבדות שמיעה	תלמיד עם תפקוד שכלי תקין עד פיגור קל
עיוורון/לקות ראייה	תלמיד עם תפקוד שכלי תקין עד פיגור קל
עיכוב התפתחותי	תלמיד עם תפקוד שכלי תקין או גבולי. ניתן להגדיר חריגות זו עד לכיתה ג'.
עיכוב שפתי	תלמיד עם תפקוד שכלי תקין או גבולי. ניתן להגדיר חריגות זו עד לכיתה ג'.

אפיונים אלה, נקבעים על-ידי גורמים מקצועיים בלבד, כמפורט בנספח מספר 3.

נספח מספר 3

גורמים מקצועיים שאבחנתם קבילה בוועדות סטאטוטוריות

אפיון החריגות	הגורם המקצועי שאבחנתו קבילה לצורך אפיון חריגותו של התלמיד
משכל גבולי	פסיכולוג חינוכי/ פסיכולוג התפתחותי
פיגור קל עד בינוני*	ועדת האבחון של השירות למפגר
הפרעות התנהגותיות	פסיכולוג חינוכי/ התפתחותי/קליני/פסיכיאטר לילד ולנוער
הפרעות רגשיות	פסיכולוג חינוכי/ התפתחותי/קליני/פסיכיאטר לילד ולנוער
AD(H)D	פסיכולוג חינוכי+ נוירולוג ילדים/פסיכולוג חינוכי+ רופא ילדים עם ניסיון בהתפתחות הילד/ פסיכיאטר לילד ולנוער
אוטיזם/PDD	פסיכיאטר לילד ולנוער/פסיכולוג קליני/מנהל מכון להתפתחות הילד המוכר ע"י משרד הבריאות.
הפרעות נפשיות	פסיכיאטר לילד ולנוער
לקות למידה	פסיכולוג חינוכי/פסיכולוג מומחה שהוכשר בנושא לקויות למידה / פסיכולוג ומאבחן דידקטי בנפרד או ביחד.
AD(H)D	פסיכולוג חינוכי+ נוירולוג ילדים/פסיכולוג חינוכי+ רופא ילדים עם ניסיון בהתפתחות הילד/ פסיכיאטר לילד ולנוער
שיתוק מוחין/נכות פיזית	נוירולוג ילדים/ רופא ילדים עם ניסיון בהתפתחות הילד
חירשות/כבדות שמיעה	קלינאי תקשורת שהוסמך לאודיולוגיה
עיוורון/לקות ראייה	ועדת האבחון של השירות לעיוור במשרד העבודה והרווחה או רופא עיניים
עיכוב התפתחותי	פסיכולוג חינוכי/ פסיכולוג התפתחותי/נוירולוג ילדים/ רופא ילדים עם ניסיון בהתפתחות הילד.
עיכוב שפתי	פסיכולוג חינוכי+קלינאית תקשורת/ פסיכולוג התפתחותי+קלינאית תקשורת/רופא ילדים עם ניסיון בהתפתחות הילד+ קלינאית תקשורת.

נספח מספר 4

הזמנת תלמיד והוריו לדיון בוועדת שילוב מוסדית

תאריך _____

לכבוד

ההורים: _____

התלמיד: _____

שלום רב,

הנדון: הזמנה לדיון בוועדת שילוב לקביעת זכאות לתמיכה מתכנית השילוב.

הנכם מוזמנים לדיון בוועדת השילוב בעניין הזכאות של התלמיד _____

להיכלל בתכנית השילוב.

הדיון יתקיים בתאריך _____, בשעה _____.

במקום _____

הזמנה זו כוללת את התלמיד . השתתפותו חיונית.

אנו מבקשים להפנות את תשומת לבכם לכך שוועדת השילוב רשאית לקיים את הדיון גם אם לא תיענו להזמנה זו.

אם יש ברשותכם מסמכים שיכולים לעזור לוועדת השילוב בקבלת החלטה אתם מתבקשים להעבירם ליושב ראש הוועדה . רצוי להעביר את המסמכים ימים אחדים לפני מועד הדיון.

אנא ודאו שהמסמכים חתומים על ידי כותביהם ומצוין בהם שם כותב המסמך מקצועו ומספר הרשיון שלו.

אנו מתנצלים מראש אם תאלצו להמתין עקב דיונים מתמשכים , ומקווים שתגלו הבנה באשר לכך.

בכבוד רב ,

יושב ראש ועדת שילוב

חתימת היו"ר -----

הכתובת לפניות :-----, טל'-----

נספח מספר 5

שאלון הפניה לוועדת שילוב בית ספרית

שם ביה"ס _____ סמל מוסד _____

הכיתה _____

המחנך/ת: _____ תאריך: _____

פרטים אישיים

שם התלמיד: _____ תאריך לידה: _____ מס' ת"ז: _____

האם התקיים דיון השמה בעניין התלמיד/ה בעבר? כן / לא

תאריך הדיון בוועדת השמה: _____

הגורמים המפנים

עובד חינוך (פרט): _____

ועדת השמה או ערר

הורה

הסיבה להפניית התלמיד לדיון :

התהליכים החינוכיים והדידקטיים לקידום הישגיו הלימודיים ותפקודו החברתי-התנהגותי (פירוט תחום, ע"י מי ניתן, תיאור התהליך).

שאלון לתיאור תפקוד של תלמיד/ה

השאלון כולל הערכת תפקודו של תלמיד על-פי 33 פריטים בסולם של 1-9. יש להקיף במעגל את המספר המתאים לפי הערכתך. בסס אותה על הערכתך ועל ניסיוןך עם תלמידים בני אותו גיל.

	הפריטים לתיאור תפקוד של התלמיד/ה	בהשוואה לתלמידים רגילים בני אותו גיל								
		חלשה			ממוצעת			טובה		
	דיוק בקריאה (קורא שוטף וללא שיבושים)	1	2	3	4	5	6	7	8	9
	יכולת לשחזר מידע מתוך טקסט ברמה אינפורמטיבית (פרטים, רצף אירועים וכד')	1	2	3	4	5	6	7	8	9
	פירוש טקסט כתוב והסקת מסקנות ממנו	1	2	3	4	5	6	7	8	9
	הבנת הוראות כתובות	1	2	3	4	5	6	7	8	9
	הבעה בכתב (ניסוח בהיר של רעיונות ומחשבות)	1	2	3	4	5	6	7	8	9
	כתיב (ללא שגיאות איות)	1	2	3	4	5	6	7	8	9
	ארגון תקין של כתיבה בדרך (בתוך השורה, שוליים, רווח בין המילים וכד')	1	2	3	4	5	6	7	8	9
	כתב יד ברור וקריא	1	2	3	4	5	6	7	8	9
	אופן הכתיבה (אחיזת עפרון, גודל כתב, קצב סביר, התעייפות)	1	2	3	4	5	6	7	8	9
	אוצר מילים בהתאם לגיל	1	2	3	4	5	6	7	8	9
	הגיית מילים ברורה	1	2	3	4	5	6	7	8	9
	שימוש בשפה דבורה במצבים יום-יומיים לביטוי צרכים ולהעברת מידע	1	2	3	4	5	6	7	8	9
	בניית משפטים תקינים בשפה דבורה (ניסוח, מבנה משפט, תחביר)	1	2	3	4	5	6	7	8	9
	שימוש נכון בכללי הלשון בדיבור (הטיות גופים, יחיד/רבים, זכר /נקבה, מספרים וכד')	1	2	3	4	5	6	7	8	9
	ביטוי מילולי של תהליכי חשיבה (יכולת להסביר, לטעון טיעון, לנמק וכד')	1	2	3	4	5	6	7	8	9
	הבעה מילולית יצירתית (סיפור, דימוי, תיאור וכד')	1	2	3	4	5	6	7	8	9
	הבנת הוראות מילוליות ופעולה נכונה לפיהן	1	2	3	4	5	6	7	8	9
	שליטה בפעולות היסוד בחשבון, כגון חיבור, חיסור, כפל, חילוק	1	2	3	4	5	6	7	8	9
	הבנת מתמטית (הבנת המשמעות של המושגים והפעולות)	1	2	3	4	5	6	7	8	9
	ידע בתחום ההנדסה (הכרת מושגים, צורות גופים)	1	2	3	4	5	6	7	8	9
	פתרון בעיות מילוליות בחשבון (ניתוח והבנתה של בעיות חשבון המוצגות בסיפור)	1	2	3	4	5	6	7	8	9
	שימוש נכון באוצר מילים וכסימנים בתחום והבנה של בעיות חשבון (כגון $>$, $<$, מנה, מכפלה וכד')	1	2	3	4	5	6	7	8	9
	סיבולת גופנית (אינו מתעייף בקלות במשחק או פעילות כיתתית)	1	2	3	4	5	6	7	8	9
	יציבה (שומר על תנוחה זקופה ולא רפויה)	1	2	3	4	5	6	7	8	9
	תנועה (הולך ורץ בקלות ובהתאמה)	1	2	3	4	5	6	7	8	9
	התארגנות ללמידה (התארגנות במרחב הפיזי, הוצאת חפצים מהתיק וארגונם וכד')	1	2	3	4	5	6	7	8	9
	פירוש נכון של מצבים חברתיים (תגובה סבירה למצבי יום-יום)	1	2	3	4	5	6	7	8	9
	הרגלי סדר מקובלים	1	2	3	4	5	6	7	8	9
	שמירה על כללי התנהגות המקובלים (אי הפרעה בכיתה)	1	2	3	4	5	6	7	8	9
	דימוי עצמי, ביטחון עצמי	1	2	3	4	5	6	7	8	9

	שיקול דעת(חשיבה לפי פעולה, הימנעות מפעולה אימפולסיבית)	1	2	3	4	5	6	7	8	9
	יחסים תקינים עם מבוגרים (מצוות בית הספר ומבוגרים אחרים)	1	2	3	4	5	6	7	8	9
	יכולת התמודדות עם אכזבות / עם תסכולים	1	2	3	4	5	6	7	8	9

_____ תאריך _____ חתימת מחנך/ת הכיתה

_____ תאריך _____ חתימת מנהל/ת ביה"ס

_____ תאריך _____ חתימת מפקח/ת ביה"ס

_____ ע"י _____ העתק להורים נמסר בתאריך

עמדת ההורים לגבי ההפניה: (ימולא ע"י ההורים)

הסכמה

התנגדות

הימנעות מנקיטת עמדה

_____ אחר (ציין):

_____ חתימת ההורים: _____ תאריך

נספח מספר 6

פרוטוקול ועדת שילוב

ישיבת ועדת השילוב לגן/ בביה"ס _____ סמל מוסד _____
מתקיימת בתאריך: _____
הגורם המפנה: _____ תאריך הגשת ההפניה: _____
פרטי התלמיד/ה _____

המין	תאריך הלידה	מס' ת"ז	שם המשפחה	השם הפרטי
זכר				
נקבה				

מס' טלפון	הכתובת הפרטית	שם האב	שם האם

דרגת כיתה	סמל מוסד	שם מוסד שבו התלמיד לומד

הנוכחים בדיון.

חברי הוועדה

השם	התפקיד

נוכחות הורים: כן/ לא

המסמכים המובאים לוועדה

תפקיד	חתום על-ידי	מתאריך	שם המסמך

מהלך הדיון

אפיון החריגות

הלקות העיקרית של התלמיד. (לסמן את הלקות העיקרית בלבד)

* יש לסמן את סוג הלקות גם במקרה של חשד סביר ולהפנות את המקרה להמשך בירור אבחוני תוך פרק זמן סביר.

קוד	סוג לקות	קוד	סוג לקות
51	משכל גבולי	58	לקות למידה / ADHD
52	פיגור קל	59	שיתוק מוחין / נכות פיזית
53	פיגור בינוני	60	חירשות / כבדות שמיעה
55	הפרעות התנהגות רגשיות / ADHD	61	עיוורון / לקות שמיעה
56	אוטיזם/PDD	62	עיכוב התפתחותי
57	הפרעות נפשיות	63	עיכוב שפתי

ההחלטה:

ילמד בכיתה רגילה ויקבל תמיכה מתוכנית השילוב. (יש לציין אם הוחלט על זכאות לתמיכה מסוג סייעת. רמת התפקוד תיקבע בהחלטת הצוות הבין מקצועי במסגרת הכנת התח"י).

נימוק:

ילמד בכיתה רגילה ללא תמיכה מתוכנית השילוב (הודעה על החלטה זו תשלח להורים ע"ג טופס ההודעה להורים תוך שבועיים מתום הדיון).

נימוק:

יופנה לוועדת השמה (הודעה על החלטה זו תשלח להורים ע"ג טופס ההודעה להורים תוך שבועיים מתום הדיון).

נימוק:

חתימת יו"ר הוועדה

תאריך

נספח מספר 7

טופס הודעה על החלטת ועדת השילוב:

שם הגן / ביה"ס: _____ התאריך: _____

לכבוד _____

שלום רב,

הנדון: החלטת ועדת שילוב
מתוקף חוק חינוך המיוחד התשמ"ח – 1988, תיקון מב' 7 פרק ד' 1.
שילוב ילד בעל צרכים מיוחדים בחינוך הרגיל

בדיון שנערך בוועדת השילוב בתאריך: _____
בעניין בנכם/בתכם: _____ ת"ז _____
תאריך לידה: _____ הוחלט שבנכם/בתכם: _____
זכאי/ת להיכלל בתוכנית השילוב. נימוק: _____

(יש לציין בהודעה זו אם נקבעה זכאות לתמיכה מסוג סייעת. הודעה על רמת התפקוד תישלח רק לאחר החלטת הצוות הבין מקצועי בעניין התח"י)
אינו/ה זכאי/ת להיכלל בתוכנית. נימוק: _____

יופנה לוועדת ועדת השמה. נימוק: _____

בהתאם לסעיף 20 ה' של החוק אתם ראשים לערער על החלטה זו בפני ועדת ההשמה היישובית עשרים ואחד יום מתאריך קבלת הודעה זו על פי המען:

בפנייה יש לציין את שם המוסד החינוכי שבו בנכם/בתכם לומד/ת ולצרף אליה העתק של הודעתנו זו.

בכבוד רב,

יו"ר הועדת שילוב

הערה: אם הומלץ במסגרת זכאותו/ה להיכלל בתוכנית השילוב להפנותו/ה לגן משולב, תועבר ההמלצה לוועדת שילוב יישובית שתודיעכם עד חודש מיום קבלת מכתב זה אם ייפתח/תיפתח גן משולב.

נספח מספר 8

א. אישור הורים להפניית ילדם לבדיקה פסיכולוגית

שם התלמיד/ה: _____ מס' ת"ז _____

הכיתה: _____ שם בית הספר /גן הילדים שבו הוא /היא לומד/ת: _____ כתובת: _____

שם המפנה לבדיקה: _____ תפקידו: _____

הריני מאשר את הסכמתי לבדיקתו/ה של בני/בתי על-ידי השירות הפסיכולוגי החינוכי של הרשות

המקומית:

שם ההורה: _____ חתימת ההורה: _____ תאריך: _____

ב. אישור הורים להפניית ילדם לאבחון דיסקטי

שם התלמיד/ה: _____ מס' ת"ז _____

הכיתה: _____ שם בית הספר /גן הילדים שבו הוא /היא לומד/ת: _____ כתובת: _____

שם המפנה לבדיקה: _____ תפקידו: _____

הריני מאשר את הסכמתי לבדיקתו/ה של בני/בתי על-ידי מורה לחינוך מיוחד שהתמחה באבחון דיסקטי.

שם ההורה: _____ חתימת ההורה: _____ תאריך: _____

נספח מס' 9

פרמטרים מנחים לקביעת מסגרת הלימודים לתלמיד עם צרכים מיוחדים

הוועדות הסטטוטוריות השונות העוסקות בשאלת זכאותם של תלמידים בעלי צרכים מיוחדים לחינוך מיוחד ולשילוב, צריכות להביא לצורך הכרעתן בשאלת המסגרת החינוכית אליה יושם התלמיד בעל צרכים מיוחדים את כל ארבעת תחומי התפקוד הכוללים של התלמיד: יכולתו הלימודית; יכולתו החברתית; היקף ההתאמות הדרושות בתוכנית הלימודים; היקף ההתערבות החינוכית שחינוכו של התלמיד דורש. פרמטרים אלו מפורטים בטבלה שלהלן:

פרמטרים	מוסד חינוך מיוחד	כיתה מיוחדת במוסד חינוך רגיל	כיתה רגילה במוסד חינוך רגיל
תפקוד לימודי	תלמיד עם לקות משמעותית ובעיות תפקודיות קשות ומורכבות רב בעייתיות, היוצרות פערים משמעותיים בתחומי התפקוד השונים ומגבילות את יכולתו להסתגל לדרישות הלימודיות והחברתיות במסגרת החינוכית הרגילה.	תלמיד עם לקות משמעותית ובעיות תפקודיות קשות, היוצרות פערים משמעותיים בתחומי התפקוד השונים.	תלמיד עם לקות משמעותית ובעיות תפקודיות שונות, ששהייתו במסגרת הרגילה עשויה לקדם באופן משמעותי את יכולתו.
תפקוד חברתי	עלול לסכן את שלומם של תלמידים ו/או הצוות החינוכי ומתקשה להשתלב חברתית	תלמיד זה יכול להשתלב, מבחינה חברתית עם בני גילו ואינו מסכן את עצמו ו/או של התלמידים והצוות.	תלמיד זה יכול להשתלב, מבחינה חברתית עם בני גילו ואינו מסכן את עצמו ו/או של התלמידים והצוות.
תוכנית הלימודים	זקוק להתאמות בכל התחומים ו/או לתוכנית לימודים אחרת מזו הנהוגה בחינוך הרגיל. ביחס לגילו הכרונולוגי	זקוק להתאמות באופן חלקי במרבית תחומי הלמידה. ביחס לגילו הכרונולוגי.	יוכל למלא את הדרישות של חלק ניכר מתוכנית הלימודים הרגילה של בני גילו בעזרת תמיכה לימודית וההתאמות שנקבעו, הוא מצוי בחומר הלימודי והתוכנית משמעותית עבורו. וששהייתו בכיתה הרגילה עשויה לקדם אותו באופן משמעותי.
היקף ההשתתפות התלמיד בפעילות	רמת תפקודו של התלמיד מצריכות טיפול כוללני, רב-מקצועי, בתחומי תפקוד שונים, במשך מרבית שעות הלימודים.	זקוק ללמידה בכיתה מיוחדת בהיקף של 2/3 לפחות מסך שעות הלימודים.	היקף הפעילות החינוכית מתוכנית השילוב המתקיימת מחויב לכיתה הרגילה, לא תעלה על 1/3 מסך שעות הלימודים של הכיתה.

שיקולי הדעת של הוועדות הסטטוטוריות יתחשבו גם בעמדת המשפחה, ויכולתה לשתף פעולה עם החלטות שמתקבלות ולהסתגל אליהן כחלק מהשיקולים המקצועיים.

נספח מס' 10

תאור רמת תפקוד לצורך קביעת זכאות לסייעות לתלמידים משולבים

הסייעת תעזור לתלמיד המשולב באופן מיטבי בסביבת הלימודים. בעזרת הסיוע יוכל התלמיד להתפנות ללמידה, להשתלב חברתית וליטול חלק בכלל הפעילויות במסגרת החינוכית, והמחנך יוביל תהליך של תכנון, יישום, הנחיה, בקרה ומעקב באמצעות הגורמים המקצועיים העומדים לרשותו. בבואה להחליט על זכאות לתמיכה מסוג סייעת תיקח הוועדה בחשבון את יכולתו של התלמיד לתפקד באופן עצמאי גם באמצעות עזרים נלווים שיעודדו את עצמאותו. הערה: תיאור תפקודו של התלמיד מרמה ב' ומעלה כולל את רמות התפקוד ברמות הקודמות

חריגות	רמה א עד 7 שעות סיוע לכל היותר	רמה ב 8-15 שעות סיוע	רמה ג 16-23 שעות סיוע	רמה ד 24-30 שעות סיוע
C.P. ונכויות פיזיות, קשות, קוד 59	מתנייד ועצמאי, דואג לצרכיו בתפקודי היום-יום וזקוק לסיוע במצבים מיוחדים, כמו בפעילויות מחוץ למסגרת החינוכית, בשיעורי של"ח, בשיעורי ספורט וכדומה	זקוק לעתים לסיוע במעברים ובמרחב הפיזי ובהתארגנות לקראת משימות.	מוגבל במידה רבה בעצמאותו ובתפקודי היום יום. זקוק לסיוע במעברים, בהתארגנות ובכתיבה וזקוק לליווי מההסעות ואלהן, בהפסקות בחצר ולשירותים. מתנייד בעזרת כיסא גלגלים או קביים.	אינו מתנייד באופן עצמאי ואינו מתמצא בסביבה של המרחב הבית-ספרי. זקוק לסיוע אינטנסיבי בתפקודי היום-יום ובהתארגנות לפעילות לימודית.
עיוורון	קולט מידע חלקי מהסביבה. מפעיל את האמצעים המסייעים לו ללמידה אך זקוק להכוונה ולהנגשה. לרוב מפרש מצבים חברתיים בצורה נכונה אך זקוק לתרגול מיומנויות חברתיות. מתנייד אך אינו מתמצא באופן יעיל במרחב מחוץ	זקוק לתיאורים מילוליים על הסביבה. מפעיל באופן חלקי את האמצעים המסייעים לו ללמידה. זקוק להנגשה. מפרש באופן חלקי מצבים חברתיים ומתקשה ליזום קשרים חברתיים. מתנייד ומתמצא באופן חלקי במרחבו	מתקשה לקלוט מידע באופן ישיר מהסביבה. מתקשה להפעיל באופן עצמאי את האמצעים המסייעים לו ללמידה. מתקשה לפרש מצבים חברתיים. מתקשה להתנייד ולהתמצא במסגרת החינוכית. זקוק לעזרה רבה ולהשגחה.	מתקשה מאוד לקלוט מידע באופן ישיר מהסביבה. אינו מפעיל באופן עצמאי את האמצעים המסייעים לו ללמידה. מתקשה מאוד ליזום קשרים חברתיים. אינו מתנייד באופן עצמאי וזקוק לליווי ולסיוע אינטנסיבי.
PDD, אוטיזם	יש לו קשיים בתקשורת הבין-אישית. יש לו יכולת לקרוא למעט עזרה בהתארגנות לקראת הפעילויות מסוגל להתארגן לקראת שינויים בשגרת היום יום. זקוק לעזרה בחלק מן המעברים בתור	בעל יכולת לימודית טובה, אך נדרשת לו עזרה בהתארגנות לקראת הפעילויות הלימודיות. זקוק לעזרה בזמן מעברים במרחב הפיזי של הכיתה ומחוץ עצמאי במרבית תפקודי היום-יום, מגיב לאינטראקציות חברתיות. אר זקוק	נדרשת לו עזרה בהתארגנות לקראת הפעילויות הלימודיות ובביצועים רבים של הפעולות הלימודיות. זקוק לעזרה רבה בזמן מעברים במרחב הפיזי של הכיתה ובכלל. עצמאי בחלק מתפקודי היום-יום, אינו יוזם ומגיב לחלק מהאינטראקציות	מפיק תועלת מחלק מתכנית הלימודים הכיתתית וזקוק לעזרת מבוגר בכל סוגי הפעילויות הלימודיות. נדרשת לו עזרת מבוגר בכל סוגי המעברים בכיתה ומחוצה לה סוגי האינטראקציה החברתית. אינו יוזם אינטראקציות חברתיות. אינו עצמאי

	המרחב הפיזי של הכיתה ומחוץ לכיתה. עצמאי בתפקודי היום-יום, יוזם מעט אינטראקציות חברתיות ולרוב אינו זקוק לעזרת מבוגר.	לעזרה בחלק מן הסיטואציות החברתיות.	החברתיות וזקוק לעזרה במרבית הסיטואציות החברתיות.	בתפקודי היום-יום ומתקשה בהבנת מצבים חברתיים ובויסות התנהגויות ועסוק בגרייה עצמית.
פיגור	משתמש בתקשורת נורמטיבית. מבין ומבצע הוראות פשוטות, עצמאי במיומנויות יום-יומיות, מסוגל ללמוד כללי התנהגות נורמטיביים וליישם בסיטואציות חברתיות ולימודיות. זקוק לתיווך בפעולות לימודיות מורכבות ולהתאמות בתכנית הלימודים.	מבין ומבצע את מרבית ההוראות הפשוטות, עצמאי במרבית תפקודי היום-יום. יוזם מעט אינטראקציות חברתיות אך עדיין זקוק לתמיכת מבוגר. זקוק לתיווך בפעילות הלימודית עם הדגמות והמחשות רבות. יש לו קשיי קשב וריכוז בחלק מן הפעילויות הלימודיות, אף שהן מותאמות לרמתו	משתמש לרוב בתקשורת מילולית, ולעתים זקוק לתקשורת חלופית. זקוק לעידוד ולתמיכה רבה של מבוגר כדי לפעול בסביבה לימודית. יוזם פחות אינטראקציות חברתיות. לרוב בעל טווח קשב נמוך. עצמאי בחלק מתפקודי היום-יום. זקוק להתאמה ניכרת בתכנית הלימודים, להדגמות ולהמחשות רבות.	פועל בסביבה לימודית בתמיכת מבוגר בלבד, אינו יוזם אינטראקציה חברתית וזקוק לליווי של מבוגר כדי להיות חלק מסיטואציה חברתית. אינו עצמאי בתפקודי היום-יום. לרוב נדרשת עזרה אינטנסיבית של מבוגר.
מחלות נדירות			בעל מגבלה תפקודית משמעותית, ספציפית בעקבות מחלה נדירה. יש לו קשיי ניידות ועצמאות כתוצאה מהמחלה הפוגעים בתפקודי היום-יום. מצבו הגופני גורם לסיכון, ונדרשים השגחה וליווי.	בעל מצבי רוח משתנים וקיצוניים במיוחד. מצבי שינוי יוצרים אצלו בלבול, חרדה ואיש שקט. בעל קושי משמעותי בשליטה ובדחיית סיפוקים. זקוק לתיווך אינטנסיבי בסיטואציות חברתיות. קיימים אצלו פערים לימודיים וקשיי ריכוז המשפיעים על תהליך הלמידה.
הפרעות נפשיות			בעל מצבי רוח משתנים וקיצוניים במיוחד. מצבי שינוי יוצרים אצלו בלבול, חרדה ואיש שקט. בעל קושי משמעותי בשליטה ובדחיית סיפוקים. זקוק לתיווך אינטנסיבי בסיטואציות חברתיות. קיימים אצלו פערים לימודיים וקשיי ריכוז המשפיעים על תהליך הלמידה.	פנוי חלקית ללמידה עם קשיי קשב וריכוז. חסר עצמאות בתהליך הלמידה, וזקוק למיקוד, בעל להמחשה ולתיווך. בעל קושי בהבנת מצבים חברתיים ובעל קושי אישי. ובינאיש ביצירת קשרים חברתיים. יש לו סף תסכול נמוך. התנהגותו בלתי צפויה, כפיייתית, חרדתית. בעל תלות בדמות משמעותית. מצבי שינוי יוצרים אצלו מתח, חרדה ואיש שקט. קיים סיכון עצמי. לעתים הוא רחוק ושל פוחז

דע את זכויותיך וזכויות ילדיך

7. מיצוי זכויות: מקורות מידע, הפניות ונתונים

פרק זה נועד לסייע בידים במיצוי זכויותיכם וזכויות ילדיכם. יש בו הפניות, קישורים, כתובות, טלפונים ונתונים רלוונטיים, שראוי בעינינו כי יעמדו בפני הורים לילדי שילוב ויקלו עליהם - עליכם - במיצוי זכויותיכם ובזיהוי גורמי סיוע אפשריים. המידע המובא כאן מציג גופי ממשלה, ארגוני בריאות, עמותות, אתרי אינטרנט ועוד. חרף עבודת האיסוף שביצענו, אין בחומר המוצג בפניכם די, ואנו ממליצים לכם בצע בחינה יסודית של זכויותיכם, בין היתר, באמצעות פניה נוספת לגופים וגורמים המוזכרים ומנויים בדפים מטה.

חילקנו פרק זה למספר חלקים. בחלק הראשון יוצגו זכויות ושירותים המוצעים על ידי משרדי הממשלה וגופיהם, כונתנו למשרדי הבריאות, החינוך, הרווחה, התחבורה, המשפטים, המוסד לביטוח לאומי וגם קופות החולים. בחלק השני מוצגים ארגונים ועמותות המסייעים במימוש זכויות ומספקים שירותי סיוע ותמיכה שונים בהם בזכות, קשר, ית"ד, שמע ואחרים. בחלק השלישי מופיעות הפניות למאגרי מידע ואתרי אינטרנט רלוונטיים בהם ניתן למצוא חומר רקע מקצועי, מאמרים ומידע שימושי רב.

קודם שנפנה לפירוט, נבהיר, כי ישנם גופים וגורמים שהורים לילדי שילוב ידרשו להם יותר מאחרים. חלקם רלוונטיים בתהליך וקביעת הזכאות, אחרים עשויים לסייע בהמשך הדרך במידע מקצועי והדרכה או בטיפול ישיר. בין הגורמים האמורים משרד החינוך על אגפיו הרלוונטיים, מערכת השירות הפסיכולוגי היעוצי הפועלת ברשויות המקומיות, ומערכת הבריאות על אגפיה השונים, קופות החולים, ואף מערכות הרווחה העירוניות. כל מקרה לגופו וכל משפחה וילד לפי צרכיהם. על מנת שתוכלו למצוא את הכלים העומדים לרשותכם, חשוב שתכירו את הגופים ולכל הפחות תדעו על האפשרות לפנות אליהם במידה ותזדקקו לכך.

מיצוי זכויות

1. המוסד לביטוח לאומי

גמלת ילד נכה

אוכלוסיית הזכאים

ילדים נכים מגיל 3-18 שכתוצאה מליקוי תלויים בעזרת הזולת בפעולות יום יום בצורה החורגת במידה ניכרת מבני גילם.

ילד עד גיל 3 הסובל מעיכוב התפתחותי

ילד עד גיל 18 הזקוק להשגחה מתמדת למניעת סיכון לעצמו או לאחרים, או שהוא סובל מליקוי שמיעה חמור, תסמונת דאון, ירידה חמורה בראייה, אוטויזם, פסיכוזה, מצב פסיכיאטרי התנהגותי, או ילד הזקוק לטיפול רפואי מיוחד כמפורט בתקנות

הגמלה הניתנת

גמלת ילד נכה משולמת לילד עד גיל 18, ושיעורה נקבע בהתאם לליקוי או למחלה ועל פי מידת התלות בזולת. ילד הנמצא במסגרת לימודית מקבל בתנאים מסוימים גמלה בשיעור גבוה יותר.

כתובת

פניה לאחד מסניפי הביטוח הלאומי הפזורים ברחבי בארץ. אתר האינטרנט של המוסד לביטוח לאומי הוא אתר יעיל ומועיל : www.btl.gov.il

גמלת ניידות

להסר

רכב

הלוואה עומדת

לבעל

רכב

סיוע מקרן ההלוואות

בנוסף להלוואה

העומדת

כתובת

קצבה חודשית למימון הוצאות הניידות למקבל גמלה לילד נכה ונקבעו לו לפחות 80% מוגבלות בניידות או שהוא זקוק לכיסא גלגלים ומשתמש בו

הניתנת למוגבל בניידות הרוכש רכב חדש למימון מלא או חלקי של המיסים החלים על הרכב שהוא עומד לרכוש על שמו. הקצבה ניתנת לילד שמוגבל בניידות ב-60% ומעלה אם אחר נוהג בעבורו

סכום הקצבה נקבע בהתאם לשיעור המוגבלות בניידות, היותו של המוגבל נוהג בעצמו או שאחר נוהג עבורו וגודל הרכב

הלוואה לרכישת רכב עם אביזרים, הלוואה לרכישת רכב פרטי או מסחרי, הלוואה לרכישת מתקן הרמה (מסייע בנשיאת כסא גלגלים לגג הרכב), הלוואה לרכישת והתקנה של אביזרים ברכב הפרטי או ברכב ואן.

פניה לאחד מסניפי הביטוח הלאומי בארץ. אתר האינטרנט של המוסד לביטוח לאומי :

www.btl.gov.il

2. משרד האוצר

מתן שתי נקודות זיכוי נוספות להורים לצורך חישוב מס

הטבות מס
אוכלוסיית הזכאים ילדי החינוך המיוחד, לרבות ילדים בכיתת חינוך מיוחד הלומדים בבתי ספר רגילים, אך לא ילד משולב הלומד בכיתה רגילה, וכן ילדים משותקים, עיוורים ומפגרים.

כתובת אחד ממשרדי מס הכנסה בארץ.

קו פתוח למס הכנסה טל' 1-800-23-23-23 בימים ב' וג' בין השעות 14:30-16:00

אתר האינטרנט של משרד האוצר: <http://www.mof.gov.il>

3. משרד הבריאות

סיוע במימון מכשירים תותבי אף ותותבי אוזן, מכשירי שמיעה לילדים ונוער עד גיל 18, מכשירי עזר לראיה, כגון משקפיים טלסקופיים ומיקרוסקופיים לילדים ונוער עד גיל 18, עדשות מגע מיוחדות לילדים שאינם מסוגלים להרכיב משקפיים ותותבי עיניים

מכשירי נידות כיסאות גלגלים ידניים, כיסאות ממונעים, כיסאות שירותים, כריות מיוחדות לכיסאות גלגלים, מיטות פאולר, מנופים ביתיים, מזרני אויר חשמליים למניעת פצעי לחץ, אינסטרטים, הליכון אמות וקביים קנדיים

מכשירי הליכה ותותבי גפיים אורטוזות, תותבי גפיים, כפפה לכיסוי יד תותבת, נעליים רפואיות מיוחדות, גרבי גדם-במקרה של החלפת בית גדם או תותב.

שיעור המימון משרד הבריאות משתתף ב-75% מהמחיר שנקבע לפי סכום מרבי שנקבע ע"י המשרד למכשיר ולאחר בדיקת שלוש הצעות מחיר.

כתובת פניה לאחת מלשכות הבריאות באזור מגוריך

אתר האינטרנט של משרד הבריאות: <http://www.health.gov.il>

4. משרד הבריאות - שירותי הבריאות שבאחריות קופות החולים

כללי קופות החולים אחראיות למתן שירותים במגוון תחומים בהם: אבחון, ייעוץ וטיפול רפואי, אשפוז, תרופות, אביזרים וציוד רפואי.

כתובת כדי לבדוק אם שירות מסוים כלול בסל יש לפנות:

- לקופת החולים בה אתם חברים

- לנציבות קבילות הציבור במשרד הבריאות, טל' 05-5681200

רשימת השירותים מפורטת באתר האינטרנט של משרד הבריאות: www.health.gov.il

שירותי לדוגמה **אבחונים:** במערכת הבריאות – בקופות החולים ובבתי החולים מומחים היכולים לבצע אבחונים רפואיים שונים הנדרשים לשם בירור ומתן זכאות לסיוע מתוקף סל השילוב. חלק מהשירותים ניתנים בתשלום סטנדרטי לביקור אצל רופא מומחה המקובל בקופות החולים השונות. בין השירותים האפשריים אבחון נירולוגי ◀ בדיקת רופא מומחה להתפתחות הילד ◀ בדיקה של קלינאית תקשורת, ◀ מרפאה בעיסוק ◀ בדיקת שמיעה (רופא א,א,ג) ◀ רופא עיניים / בדיקת ראייה ◀ בדיקה פסיכיאטרית ועוד. הפניה אל המומחים נעשית במסגרת השירות שקופות החולים נותנות לקהל הרחב. לעתים ניתן השירות דרך מרפאות החוץ של בתי החולים.

טיפולים משלימים/מקצועיים מסובסדים: במסגרת השירותים שמעניקות קופות החולים ניתן לקבל ברוב הקופות טיפולים מסובסדים אצל מרפאה בעיסוק (על סמך האבחון שנעשה המקנה זכות לילד) וכך גם טיפולים מקצועיים של קלינאי תקשורת. הטיפולים כאמור מסובסדים, אך על ההורים להשלים חלק מהטיפול מכיסם. חלק מהקופות מספקות כיום שירותי טיפול רגשיים ופרה-רפואיים נוספים ולפיכך חשוב לבדוק עם קופת החולים מה זכאותכם בהתייחס לסוג הלקות של ילדכם.

הערת הבהרה: חלק ניכר ומהאבחונים והטיפולים המתוארים ניתנים במסגרת סל הבריאות הכללי, אחרים מותנים בחברות בביטוחים משלימים שמפעילות הקופות.

5. משרד החינוך - האגף לחינוך מיוחד

- בי"ס לחינוך מיוחד

- גן לחינוך מיוחד

- כיתה מיוחדת בבי"ס רגיל

- כיתה רגילה בבית הספר

- הוראה ולימוד באמצעות מורה לחינוך מיוחד

מסגרות בהן יינתן

השירות

השירותים הניתנים

- שירותים פרה רפואיים כולל טיפולים בהבעה ויצירה
- שירותים רפואיים וסוציאליים
- הארכת יום הלימודים ושנת לימודים באופן דיפרנציאלי לפי סוג החריגות הכיתתיות במסגרות של החינוך המיוחד בלבד
- שירותי הזנה במקרה של הארכת יום הלימודים
- שירותים לילדי שילוב: היקף הסיוע שינתן לילד משולב בחינוך הרגיל עד שליש משעות הלימוד. במידה והילד זכאי לסייעת, תעבוד עמו זו כמספר השעות שאושרו על פי רמת התפקוד שנקבעה. מערכת החינוך.
- בכל בית ספר קיימת הקצאה של שעות להוראה מתקנת הניתנת על ידי מורות שילוב בעלות הכשרה בתחום החינוך מיוחד והתמחות בהוראה מתקנת. כמו כן, מוקצות שעות גם לטיפולים רגשיים כהבעה ויצירה, פסיכולוגים וכיו"ב הניתנים על ידי בעלי מקצועי בתחום.

שפ"י - השירות הפסיכולוגי הייעוצי

השירות הפסיכולוגי הייעוצי פעול במסגרת הרשת המקומית, אך נותן שירותי אבחון וייעוץ להורי התלמידים ולתלמידים במסגרת פעילות מערכת החינוך.

(השירות הפסיכולוגי הייעוצי שייך לרשות המקומית, אך פועל

אבחונים פסיכו-דידקטיים: לכל בית ספר מכסת שעות מוגבלת לקיים אבחונים פסיכו דידיקטיים. האבחון מבוצע לרוב על ידי השירות הפסיכולוגי הייעוצי הפועל ברשות המקומית. ההפניה לאבחון נעשית בהמלצת הצוות החינוכי ובהסכמה ואישור של הורי התלמיד.

בקשר הדוק עם מערכת החינוך)

אבחונים דידיקטיים: לכל בית-ספר הקצאה מוגבלת לאבחונים דידיקטיים המתבצעים ע"י מאבחנות דידיקטיות העובדות במסגרת מתי"א. ההמלצה לאבחון זה ע"י הצוות החינוכי של ביה"ס.

כתובת

רח' דבורה הנביאה 2, ירושלים' 91911 טל' 02-563280-1 פקס 02-5603265

אתר האינטרנט של משרד החינוך: <http://www.education.gov.il>

בהמשך, ראה רשימה מפורטת של אגפים רלוונטיים במשרד.

הפניות לאתרים ואגפים רלוונטיים במשרד החינוך

- **האגף לחינוך מיוחד :** באתר ניתן למצוא את חוק החינוך המיוחד, חוזרי מנכ"ל, מסגרות לימוד, יוזמות, מאמרים, קבוצות דיון, מידע על האגף, פינת התלמיד ועוד. קישור לאתר: <http://cms.education.gov.il/EducationCMS/UNITS/Special>
- **השירות הפסיכולוגי הייעוצי (שפ"י):** באתר רשימת שירותים פסיכולוגיים חינוכיים ברחבי הארץ, מאמרים בנושאים פסיכולוגיים שונים, שאלות ותשובות שהשיבו פסיכולוגים חינוכיים

ואתרים מומלצים בתחום. קישור לאתר:

<http://cms.education.gov.il/EducationCMS/UNITS/Shefi>

▪ **אגף ההכשרות:** מתוך האתר ניתן לגלוש ולעיין ב"היבטי שילוב", "חוק שילוב", "הגדרת ילדים בעלי צרכים מיוחדים", "מסגרות השילוב" וכל קישורים לאתרים רלוונטיים. קישור לאתר:

<http://cms.education.gov.il/EducationCMS/Units/Staj/ThanimPedagogim/YeladimBaaleyZrahim>

זכויות הילד בביה"ס: קישור מתוכו ניתן להגיע לחוברת הסבר להורים לקראת וועדת ההשמה. קישור לאתר: http://www.education.gov.il/kav_patuach/zchuyot.htm

חוזר מנכ"ל שילוב ילדים בעלי צרכים מיוחדים בחינוך הרגיל. קישור לאתר: http://www.education.gov.il/edun_doc/se9bk1_2_35.htm

1. משרד המשפטים - נציבות שוויון לאנשים עם מגבלות

אוכלוסיית הזכאים

אדם עם מוגבלות - אדם עם לקות פיזית, נפשית או שכלית לרבות קוגניטיבית, קבועה או זמנית, אשר בגללה הוא מוגבל באופן מהותי בתחום אחד או יותר מתחומי החיים העיקריים.

השירותים הניתנים:

מרכז מידע בדבר חוקים, תקנות, נהלים ושירותים לאנשים עם מוגבלות, לשכה לפניות הציבור, ייעוץ בנושא נגישות

כתובת

רח' בית הדפוס 12, בניין השנהב אגף B, ירושלים, 95483

טל' 02-6527718 פקס 02-6527783

דואר אלקטרוני: mugbaluot@justice.gov.il

7. משרד הרווחה – אגף השיקום

אוכלוסיית הזכאים

- ילדים עם נכויות פיזיות ונזירות מוסקולאריות

- ילדים עם נכויות חושיות (עיוורון, חירשות)

- ילדים עם ליקויי למידה, תפקוד והסתגלות על רקע ליקויים נזירו-פסיכולוגיים

- אנשים עם הפרעות קשב וריכוז

השירותים הניתנים

טיפול לילדים ונוער בקהילה

ניתנים ע"י השירות לשיקום, השירות לעיוור והיחידה לטיפול חוץ ביתי

יד חרוצים 10, ת.ד.1260, תלפיות, ירושלים, 91012

טל' 02-670811 פקס 02-6708387

אתר אינטרנט: [/http://www.molsa.gov.il/OdotMisrad/MivneIrg/AgShikum](http://www.molsa.gov.il/OdotMisrad/MivneIrg/AgShikum)

כתובת

8. משרד הרווחה – אגף לטיפול באדם המפגר

אנשים עם פיגור שכלי שהוכרו ע"י חוק הסעד (טיפול במפגרים) התשכ"ט - 1969 ומשפחותיהם.

אוכלוסיית הזכאים

השירותים הניתנים:

אבחון, ועדות אבחון וקביעת דרכי טיפול, קביעת תוכניות קידום אישיות, מרכז לחינוך מיני וחברתי, תחנות ייעוץ, מסגרות לגילאי 21-3, מועדונים חברתיים, נופשונים

כתובת

רח' מקור חיים 35, תלפיות ת.ד.1260, ירושלים, 91012. פקס 02-5680878

אתר אינטרנט: [/http://www.molsa.gov.il/OdotMisrad/MivneIrg/AgPigur](http://www.molsa.gov.il/OdotMisrad/MivneIrg/AgPigur)

9. משרד התחבורה

תווי חניה

רשום על שם אדם המסיע את הילד הנכה (עם הצהרה בפני עורך דין או תצהיר בבית משפט של הנכה ושל בעל הרכב הרשום, כי בעל הרכב מעמיד את הרכב לשימושו האישי של הנכה דרך קבע

כתובת

משרד הרישוי באזור המגורים. טל' 70-43-70-700-1 בימים א'-ה' בשעות 7:00-20:00 וביום ו' וערבוע חג 7:00-13:00 או בטלפון 03-5024000

הסעה בטיחותית

ילדים עם מוגבלות, הזכאים להסעה לפי חוק הסעה בטיחותית לילדים ופעוטות עם מוגבלות (תשנ"ד 1994) יוסעו ברכב בטיחותי העומד בדרישות המפרט הטכני המתאים לו שקבע שר התחבורה בתקנות ונרשם ברשיון הרכב שלו

לילדים נכים

הנחות בתחבורה

- מי שזכאי לגמלת נכות לפי פקד' ט' לחוק הביטוח הלאומי (בכלל זה ילד נכה) זכאי לקבל הנחה באמצעות כרטיסיות הנחה מתאימות

ציבורית

- נכים שבידם תעודה מתאימה זכאים ל 10% ממחיר כרטיס נסיעה לבודד

- עיוור זכאי לפטור מלא מתשלום בכל החברות ובכל הקווים שמחיר נסיעה בהם הוא עד קוד 7

(המחיר משתנה מחברה לחברה. מעל קוד 7 זכאי להנחה של 50% ממחיר כרטיס נסיעה.

כתובת

מנהל היבשה בניין ג'נרי א' רחוב בניק ישראל 5, קריית הממשלה ירושלים.

טלפונים : 02-6663100 02-6663112 03-5657190.

אתר אינטרנט: <http://www.mot.gov.il/wps/portal/Default.jsp>

משרד התחבורה (המשך)

נגישות בתחבורה

האוטובוסים העירוניים החדשים, המופעלים בקווים עירוניים יותאמו לאנשים עם מוגבלויות.

ציבורית

האוטובוסים יהיו בעלי רצפה נמוכה ויותקנו בהם אביזרים להקלת ההתמצאות למוגבלי ראייה ושמיעה כולל רמפה לעלייה של כסא גלגלים ומקום מוגדר לכיסא, בחלק הקדמי מוקצים 3 מקומות לאנשים עם מוגבלות שאינם נעים בכסא גלגלים, אחד מהם לעיוור עם כלב נחייה, מערכת כריזה לשם התחנה הבאה

כתובת

האגף לתחבורה ציבורית, מינהל היבשה 02-6663125

נסיעה ברכבת

אדם עם מוגבלות הנע בכיסא גלגלים או עיוור המבקש לנסוע ברכבת יוכל להודיע 24 שעות מראש למוקד הנסיעה השירות של הרכבת וזו תדאג לסייע לו לעלות ברכבת ולרדת ממנה ע"י מעלון ולשמור בעבורו מקום ישיבה. עיוור זכאי לפטור מתשלום ומלווהו להנחה של 50%

כתובת

03-5774000 אן מטלפון נייד *5770

ליווי לטטים

אדם עם מוגבלות המבקש לטוס יודיע על טיסתו לחברת התעופה 48 שעות מראש, זכאי לקבל ליווי מתאים במעבר מבית הנתיבות עד למקום ישיבתו במטוס ומהמטוס עד אל מחוץ לשדה התעופה.

מיצוי זכויות באמצעות ארגונים, מוסדות ועמותות

1. אופק לילדנו – ארגון ארצי של הורים לילדים לקויי ראייה ועיוורים

על הארגון

מאפשר להורים של ילדים לקויי ראייה ועיוורים ליצור בינם קשר, פועל למען שיפור איכות חיי הילדים וליצירת רקע מתאים לשילובם במסגרות שונות, ומשקיע בתחום של הגנת זכויות ואינטרסים של הילדים

השירותים הניתנים

מידע : מתן מידע חשוב המסייע לבחירת האפשרויות המתאימות ביותר לילדים זכויות: בכל הקשור לילדים; קבוצות תמיכה להורים וילדים בכל רחבי הארץ נופש משפחות ; קייטנות השתתפות בני נוער במחנות ייחודים בחו"ל ; פעילות פנאי אחה"צ ובחופשות ; קרן סיוע לעזרים ייחודים

כתובת

"יחד", רח' דגל ראובן, 8 ת.ד 925, ירושלים 91008
טל' 02-6599553 052-2408958 פקס- 02-6599508
דואר אלקטרוני : ofek@ofek-liyladenu.org.il
אתר : www.ofek-liyladenu.org.il

2. אלווין ישראל

על הארגון

לספק ליחיד ולקבוצה כלים ותמיכה הנדרשים לשפר את עצמאותם ותפקודם בתוך הקהילה שירותי טיפול, שיקום וחינוך

השירותים הניתנים

"המעון לשיקום והתפתחות הילד ע"ש דבורה אגמון, רח' ישעיהו 13 ירושלים

כתובת

טל' 02-5372929 פקס 02-5389816

3. אקים ישראל

על הארגון

ארגון הורים המייצג ציבור של כ-30,000 אנשים עם פיגור שכלי בישראל, וכן את משפחותיהם. אקים פועלת לקידום זכויותיהם של האנשים עם פיגור באמצעות חקיקה ובאמצעות פיתוח חלוצי של מודלים לשירותים, להם נזקק האדם עם הפיגור לאורך כל חייו.

השירותים הניתנים

- הקו החם "הורים למען הורים" הנו קו חנים שמספרו 01-800-399-333.

כתובת

הוא פועל בכל יום א' משעה 17:00 עד שעה 20:00. בשעות שאין מענה, ניתן להשאיר הודעה במשיבון, ומובטחת חזרה לכל פונה שישאיר מספר טלפון.

- הגנה על זכויות בפני ערכאות משפטיות

- הפעלה של שירותי פנאי ונופש כגון מועדונים, חוגים קייטנות קיץ ועוד

- פיתוח והפעלה של פעילויות ספורט

משרד ראשי:

רח' פנחס רוזן 69, תל אביב

7662222-03

6470055-03

בארץ פועלים כ-60 סניפים מקומיים ואזוריים של אקים. לרשימה מעודכנת של הכתובות וטלכ

להגיע באמצעות אתר האינטרנט של אקים: <http://www.akim.org.il/snifim.asp>

מידע נוסף אודות פעילות הארגון ניתן למצוא באתר בית של אקים:

http://www.akim.org.il/pages.asp?page_id=13

אתר מידע רחב אודות הנושא פיגור שכלי בישראל ובעולם. מעבר לרקע אודות הנושא, היבטים משפטיים, מידע למשפחה וכד' ניתן למצוא בו מאגר עבודות משובח וביניהן בנושא שילוב ילדים עם תסמונת דאון במעונות יום, שילוב מפגרים בשכלם מהמגזר החרדי במסגרת החינוך הרגיל, שילוב פעוטות עם תסמונת דאון במעונות יום רגילים בקהילה ושילוב אוכלוסייה עם פיגור שכלי בחינוך הרגיל.

הקישור למאגר מאמרים בנושאים אשר צוינו לעיל: <http://www.pigur.co.il/links/maagar.htm>

4. איגוד סיסטיק-פיברוזיס בישראל

על הארגון

העמותה פועלת לעזור לנפגעי מחלת הסיסטיק-פיברוזיס ולמשפחותיהם ולקדם ולרכז את המאבק במחלה

השירותים הניתנים

פעילות פסיכו-סוציאלית; מימון תרופות שאינן בסל הבריאות; עזרה ברכישת מזון מועשר; קבוצות תמיכה; עזרה והדרכה בפיזיותרפיה; סיוע לנזקקים להשתלות; הבראה ונופש לחולים ולמשפחות; תיווך ותיאום עם ארגונים פורמאליים: משרד הבריאות, קופות חולים ביטוח לאומי ועוד.

כתובת

רח' קרינצי 79 רמת גן,

טל' 03-6702323 פקס 03-6702326

אתר האיגוד: <http://www.cff.org.il>

5. איל"ן – איגוד ישראלי לילדים נפגעים

על הארגון איגוד לאומי מרכזי למתן עזרה, חינוך שיקום, תעסוקה וספורט לאוכלוסיית הנפגעים שבטיפולו
אוכלוסיית הזכאים נפגעי שיתוק מוחין, שיתוק ילדים, ניוון שרירים ומצבים הגורמים להפרעה בתנועה ו/או תנוחה
כתוצאה מליקוי מולד או נרכש בגיל הילדות בתפקוד מערכת העצבים המרכזית, עמוד השדרה,
העצבים ההיקפיים ו/או השלד

- שירותים ניתנים**
- מתן סיוע כספי לנפגעים ברכישת ציוד שיקומי פרה-רפואי
  - רכישת מחשבים לצרכי לימודים ותקשורת וסיוע במימון השתתפות בטיפולים פרה רפואיים
  - הקמה והפעלה של מסגרות חינוך מיוחד, פעילויות בשעות הפנאי, מועדניות, קייטנות קיץ ונופשונים, חוגים
  - פעילות בנושא חקיקה למען ציבור הנכים בישראל ושיתוף פעולה בנושא זה עם ארגונים אחרים ומשרדי ממשלה

כתובת מרכז איל"ן - רח' גורדון 9 א' ת"א טלפון 03-5248141. סניפי איל"ן בכל רחבי הארץ
אתר האיגוד : http://www.ilan-israel.co.il/site/index.php?main_id=1

6. אלי"ן – אגודה לעזרת ילדים נכים בישראל

על הארגון ארגון מתנדבים למען עזרה ושיקום ילדים נכים מלידה או משיתוק, מחלה, תאונה או כל סיבה אחרת
אוכלוסיית הזכאים תושבי גוש דן, עדיפות לבוגרי ביה"ס תקומה ומטופלי המרכז להתפתחות הילד בתל אביב
השירותים הניתנים

- הפעלת מועדון בשעות אחר צהריים
- סיוע לנכים ברכישת מכשירים אורטופדיים, כסאות גלגלים ועוד

כתובת רח' יצחק אלחנן 2, ת.ד. 29370, תל אביב 61293, טל' 03-5173410 פקס 03-5160229

אתר האגודה: <http://www.alyn.org/>

7. בזכות – המרכז לזכויות אדם של אנשים עם מוגבלות

על הארגון

להביא לשילובם ולשיתופם המלא בחברה של אנשים עם מוגבלות, תוך כדי קידום זכויותיהם בכל תחומי החיים (נגישות, חינוך, אוטונומיה אישית, בריאות, תרבות ופנאי וכן להגביר את המודעות בציבור לזכויות ולצרכים של אנשים עם מוגבלות

השירותים הניתנים

- מוקד פניות ציבור : מתן מידע וטיפול במקרים בהם יש פגיעה בזכויות עקב מוגבלות או כאשר יש הפליה מחמת המוגבלות
- קואליציית הארגונים : ארגוני שטח המייצגים את כל סוגי המוגבלויות הפועלים לקידום זכויות

כתובת

בזכות, המרכז לזכויות אדם של אנשים עם מוגבלויות: ת"ד 35401, ירושלים 91352

טלפון: 6521308-02 פקס 6521219-02 קשר עם "בזכות" בדואל:

mail@bizchut.org.il

למידע נוסף: לרבות מידע הנוגע לילדים עם צרכים מיוחדים אתר האינטרנט של הארגון:

<http://www.bizchut.org.il>

8. המרכז לעיוור בישראל – גוף גג למען העיוורים בארץ

על הארגון

ייעוץ, ייצוג, טיפול ושיקום של אוכלוסיית העיוורים בארץ

השירותים הניתנים

- ציוד לעיוורים ולכבדי ראייה
- הפעלת מדור למכשורי עזר, טיפול בהחזרי מס, מתן מענקים והלוואות

כתובת

שד' בן גוריון 94 תל אביב, 64515. טל' 03-5205555

למדור למכשירי עזר: 03-5205532

אתר המרכז: <http://www.blinds.org.il/>

9. יד שרה

בית הלנה – משחקיה
לילדים מיוחדים

מרכז העשרה והדרכה להשאלת משחקים מיוחדים המשרת לילדים בעלי מגבוליות שונות. במשחקיה אולם מוטוריקה גסה, מוטוריקה עדינה, סדנאות יצירה פעילות במחשב ו"ספריית" משחקים מיוחדים. השירות ניתנים לתינוקות וילדים עד גיל 1 הסובלים מליקויי למידה, בעיות סנסו-מוטוריות, איחור התפתחותי, בעיות היגוי ותקשורת והסובלים מפיגור קל עד בינוני

כתובת

הפניה למשחקיה ע"י אנשי מקצוע המטפלים בילד
משחקיית בית הלנה, רח' פתח תקווה, 10 רוממה, ירושלים

טל' 02-5387211

אתר הארגון: <http://www.yadsarah.org.il/site.asp>

10. ית"ד – ילדי תסמונת דאון

על הארגון

ית"ד היא עמותה של הורים לילדים בעלי תסמונת דאון שנולדה מתוך צורך דחוף במתן תמיכה ומידע למשפחות שלהן ילדים בעלי תסמונת דאון. מטרת העמותה היא להביא להבנת התסמונת, כי הבנה היא קבלה, וקבלה היא עזרה, ועזרה היא חיים בשביל ילדינו.

השירותים הניתנים

ייעוץ להורים ; מידע על חידושים ; הסברה ; סדנאות לעיצוב התנהגות ועוד.

כתובת

לית"ד 6 סניפים בכל רחבי הארץ : ירושלים, באר שבע, אשדוד, מרכז (גבעת שמואל), השרון וצפון. אנשי הקשר במשרד ראשי של העמותה: מר חביב לוי, מנכ"ל העמותה וגב' חוה כהן, מנהלת המשרד.

כתובת: רחוב יד חרוצים 19 תלפיות, ירושלים 93624.

טלפון: 02-6721115 פקס: 02-6731374

בנושאי חינוך ושילוב של ילדי תסמונת דאון: אשת הקשר: גב' אילאיל לדר, אחראית על המרכז לקידום החינוך והשילוב של עמותת ית"ד. כתובת: רח' גוש-עציון 15, גבעת שמואל

טלפון/פקס: 03-5321049

בנושא שילוב בגיל הנעורים, אשת הקשר: גב' דרורית אברהם, כתובת: קבוץ דליה 19239

טלפון: 04-9897339

למידע נוסף אתר האינטרנט של עמותת "ית"ד": <http://yated.org.il>

11. קשר

על הארגון

"קשר" הוקם במטרה להעניק שירותי מידע, הכוונה, תמיכה וייעוץ להורים של ילדים עם צרכים מיוחדים ולאנשי מקצוע בתחום. חזון של המרכז הוא קידום, קבלה ושילוב של ילדים עם צרכים מיוחדים בכל תחומי הפעילות בקהילה והבטחת איכות החיים של המשפחות. שירותי "קשר" ניתנים כיום ברחבי הארץ, בשיתוף עם רשויות מקומיות, גופים ממשלתיים וארגונים העוסקים בתחום.

השירותים הניתנים

- ריכוז מידע ממצה ועדכני על זכויות, הטבות, עמותות, מסגרות חינוך, מרכזי אבחון וטיפול
- מתן תמיכה מרבית למשפחות של ילדים עם צרכים מיוחדים כולל סיוע למשפחות בפנייה לשירותים ציבוריים וקהילתיים
- מידע ממצה ומעודכן בכל התחומים והתוכניות הקיימות לילדים בעלי צרכים מיוחדים
- התערבות מקצועית מותאמת לכל פונה

כתובת

קו להורים 1-700-501-601,

משרד ראשי 02-6236116 פקס 02-6246390

אתר של עמותת "קשר" ניתן שירותי מידע, הכוונה, תמיכה וייעוץ להורים של ילדים עם צרכים מיוחדים ולאנשי מקצוע בתחום: <http://www.mrkeshet.org.il/index1.htm>

12. שמע – לחינוך ושיקום ילדים ונוער לקויי שמיעה

על הארגון

תלמידים לקויי שמיעה (חרשים וכבדי שמיעה) בכיתות א' -ב'

השירותים הניתנים

- איתור תלמידים לקויי שמיעה; אבחון דידיקטי והערכה; אבחון וטיפול פסיכולוגי
- אימוני שמיעה ודיבור ופיתוח שפה; מורות מדריכות במסגרות השילוב;
- שיעורי עזר ותגבור לימודי; טיפול סוציאלי; חוגי העשרה וחברה ומפעלי קיץ
- פיתוח עזרי לימוד יחודיים; הצטיינות במכשור חדשני; סיוע ברכישת מכשירי שמיעה; השאלת מכשירי שמיעה אישיים ואל-חוטניים; קליטת תלמידים עולים לקויי שמיעה;

כתובת

יוזמות בתחום החקירה

רח' פליטי הספר 30, תל-אביב 67948

טל' 03-5715656 פקס 03-5712017

סניפים בפריסה ארצית

אתר הארגון: <http://www.shema.tlv.k12.il/index.htm>

13. נגישות ישראל

מידע על אתרים
נגישים

עמותת נגישות ישראל ת.ד. 571 רח' חנקין 12 הוד השרון, 45100 טל' 056-6099000. באתר העמותה מוצג פירוט אודות אתרים נגישים לבעלי מוגבלויות, לרבות סוגי הנגישות.

www.aisrael.org

שני אתרים נוספים המרכזים מידע רחב אודות הלקויות על פי חתכים שונים

- **אתר "אפס עד 5"** : האתר מלווה את התפתחות הילד מיום לידתו עד שנותיו הראשונות בבי"הס. באתר מאגרי מידע ומאמרים מגוונים. קישור לאתר: <http://www.0-5.co.il/UntitledFrameset-net.htm>

- **אתר "מקום מיוחד"**: אתר של המרכז לטכנולוגיה חינוכית מט"ח, בשיתוף "קשר" המתמקד בייעוץ והכוונת הורים לילדים עם מוגבלויות. באתר התייחסות רחבה ומקיפה לתחומים שונים: זכויות וחוקים, חינוך ורווחה, פירוט גופים וארגונים בתחומים שונים וכן מילון מונחים רחב. האתר מאפשר לקבל מידע מפורט לפי סוג הלקות, מפרסם את דבר קיומם של אירועים, כנסים ופעילויות רלוונטיות ומפעיל פורום פעיל להורים ברשת ואפשרות לשוחח עם המומחה. קישור לאתר:

- <http://makom-m.cet.ac.il/pages/homepage.asp>

מאמרים:

- קישורים לאתרים ומאמרים בנושא חינוך המיוחד של מכללת סמינר הקיבוצים:

<http://info.smkb.ac.il/home/home.exe/2148>

- אתר של "שילובים" המוקדש להכשרת מורים רגילים להתמודדות עם ילדים בעלי צרכים

מיוחדים: שילוב ילדים בעלי צרכים מיוחדים: [/http://www.macam98.ac.il/chtml/shiluy](http://www.macam98.ac.il/chtml/shiluy)

דו"חות ממשלה:

1. קישור לגרסה המלאה של דו"ח דברת: <http://www.pigur.co.il/parshanut/dovrat.htm>

קידום ושילוב ילדים בעלי צרכים מיוחדים בדו"ח דברת-עמ' 108-112. מתוך הדו"ח: "מבחנה של חברה מוסרית ונאורה הוא במידת הצלחתה לספק לכל אדם את צרכיו הייחודיים מבלי להפרידו ולהרחיקו ממסגרות החיים הרגילות. מתוך תפיסות אלה נובעת ההכרה בזכותו של כל תלמיד לקבל מענה לצרכיו הייחודיים, ובכלל זה סביבת למידה המותאמת לו... יש לראות את שירותי החינוך המיוחד ומסגרות החינוך המיוחד על רצף דינמי, שיאפשר לכל תלמיד עם צרכים מיוחדים למצות ככל הניתן את יכולתו להשתלב בחינוך הרגיל, תוך מתן מענה מיטבי לצרכיו הייחודיים... ברוח זו, אנו ממליצים להמיר את המונח "זכאות לחינוך מיוחד" במונח "זכאות לחינוך משולב מותאם".

2. דו"ח מרגלית: דין וחשבון של הוועדה לבחינת יישום חוק חינוך המיוחד (2000):

<http://info.smkb.ac.il/home/home.exe/2148/12285>